

METALLIÕPETUS JA METALLIDE TEHNOLOOGIA

IV MEHAANILISED OMADUSED JA TEIMIMINE MITTEPURUSTAV KONTROLL

Eesti-inglise-saksa-vene terminid ja määratlused

Koostanud prof. Priit Kulu

EESSÕNA

Käesolev terminoloogiasõnastiku «Metalliõpetus ja metallide tehnoloogia» kolmas vihik (Mehaanilised omadused ja teimimine. Mittepurustav kontroll) on sarja IV osaks.

Mehaaniliste omaduste osas on esitatud eelkõige standardite EVS-EN 10002 ning EVS-EN 10045 asemel tehtud põhiterminite valik, aga teiste mehaaniliste teimidega (surve-, väände-, painde-, kõvadus-, väsimus-, roome- ja kulutamisteimid) määratavad mehaanilised omadused.

Mittepurustava kontrolli (MPK) osas esitatud eelkõige EVS 473 alusel tehtud põhiterminite valik. Lühendite osas on lähtunud ülalnimetatud Eesti Vabariigi standardist.

Sõnastik koosneb kahest osast: põhisõnastikust ja terminiloenditest. Põhisõnastik sisaldab tähestikuliselt järjestatud eestikeelseid termineid koos võõrkeelsete vastetega (keelt märgivad lühendid on **i** – inglise, **s** – saksa, **v** – vene) ja määratlused. Vananenud või mittesoovitavad terminid on looksulgudes { }. Nool ⇒ viitab sünonüümilt põhiterminile. Terminite fakultatiivosa (mis pole sõnakujus kohustuslik), on nurksulgudes [ ]. Sõnastiku teises osas on esitatud terminiloendid kolmes keeles. Terminid on järjestatud vastava keele tähestiku järgi. Sõna lõpus olev number viitab termini järjenumbrile põhisõnastikus, kust selle järgi on võimalik leida vasted teistes keeltes.

Autor on tänulik Lembit Ükstile tehtud ettepanekute, soovitude ja märkuste eest.

Terminoloogiasõnastiku koostajad on tänulikud kõigi märkuste ja ettepanekute eest, mis aitavad täiustada väljaantavaid terminoloogiavihikuid.

Aadress: Tallinna Tehnikaülikool
materjalitehnika instituut
Ehitajate tee 5, 19086 Tallinn
telefon: 620 3352 (prof. P. Kulu)
faks: 620 3196
E-post: pkulu@edu.ttu.ee

4.1 MEHAANILISED OMADUSED JA TEIMIMINE

4.1.1 Põhisõnastik ja määratlused

A

- 1 adhesioon i adhesion s Haftung (f) v адгезия, сцепление**
Füüsikaline side kahe erinevast materjalist pindade vahel.
- 2 adhesioonteim $\Rightarrow$ nakketeim, kriipeteim**
- 3 alumine voolavuspiir i lower yield strength, lower yield stress s untere Streckgrenze (f) v нижний предел текучести**
Materjali tugevusnäitaja; pinge madalaim väärtus plastsel voolamisel arvestamata mistahes üleminekuefekte.

B

- 4 Brinelli kõvadus i Brinell hardness s Brinellhärte (f) v твердость по Бринеллю**
Teras- või kõvasulamkuuli (läbimõõduga 2,5 kuni 10 mm) materjali sissesurumise teel (Brinelli meetodil) määratav kõvadus.
- 5 Brinelli kõvadusarv, HB i Brinell hardness number, HB s Brinellhärte (f) v твердость по Бринеллю**
Brinelli meetodil määratud materjali kõvadust iseloomustav näitaja.
- 6 Brinelli kõvadusmõõtur i Brinell hardness tester, Brinell hardnessmeter s Brinellhärteprüfer (m) v твердомер по Бринеллю**
Seade materjali või toote kõvaduse mõõtmiseks Brinelli meetodil.
- 7 Brinelli kõvadusteim i Brinell hardness test s Brinellhärteprüfung (m), Brinellhärteversuch (m) v испытание на твердость по Бринеллю**
Kõvadusteim materjali teras- või kõvasulamkuuli (läbimõõduga 2,5 kuni 10 mm) sissesurumisega etteantud koormusel.

C

- 8 Charpy löökpaindeteim, löökpaindeteim Charpy meetodil i Charpy impact test s Kerbschlagbiegeprüfung (f) nach Charpy, Kerbschlagbiegeversuch (m) nach Charpy v испытание на удар по Шарпи**
Löökpaindeteim, mille korral sälguga või sälguta horisontaalselt kahele toele paigutatud teimikule rakendatakse löögikoormus.

D

- 9 deadhesioon i deadhesion s Dehaftung (f) v деадгезия**
Füüsikalise sideme kadumine kahe erinevast materjalist pindade vahel.
- 10 deformatsioon i strain s Verformung (f) v деформация**
Keha (või selle osa) kuju ja (või) mõõtmete muutus, mida põhjustab aatomite- ja molekulidevaheliste kauguste muutumine välisjõu mõjul.
- 11 deformatsioonikiirus i strain rate s Dehnungsgeschwindigkeit (f) v скорость деформации**
Kuju ja (või) mõõtmete muutumise kiirus sõltuvalt ajast

- 12** deformatsioonvanandamishaprus **i** strain age brittleness **s** Verformungsalterungsprädigkeit (f)
v хрупкость деформационного старения
Metallide vananemisest, mis saab alguse plastsest deformatsioonist, tingitud haprus.
- 13** deformeeritavus, survetöödeldavus **i** malleability, formability **s** Veformbarkeit (f)
v деформируемость
Materjali võime elastselt või plastselt deformeeruda koormuse all purunemiseta.
- 14** dünaamiline kõvadus **i** dynamic hardness **s** dynamische Härte (f) **v** динамическая твердость
Materjali võime vastu panna dünaamilisel koormamisel kohalikule plastsele deformatsioonile; dünaamilise kõvadusteimiga määratav kõvadus.
- 15** dünaamiline kõvadusteim, dünaamiline kõvaduskatse **i** dynamic hardness test **s** dynamische Härteprüfung (f), dünaamiline Härteversuch (m) **v** динамическое испытание твердости
Mehaaniline teim materjali kõvaduse määramiseks, mille korral materjali deformeeritakse dünaamilise koormusega.
- 16** dünaamiline teim, dünaamiline katse **i** dynamic test **s** dynamische Prüfung (f), dynamischer Versuch (m) **v** динамическое испытание
Mehaaniline teim, mille korral koormus muutub suure kiirusega.
- 17** dünaamiline tugevus **i** dynamic strength **s** dynamische Festigkeit (f) **v** динамическая прочность
Materjali võime purunemata taluda dünaamilist koormust.
- E**
- 18** elastne deformatsioon **i** elastic strain **s** elastische Verformung (f) **v** упругая деформация
Deformatsioon, mis pärast välisjõu lakkamist kaob.
- 19** elastsus **i** elasticity, resilience **s** Elastizität (f), Federung (f) **v** упругость, эластичность
Keha võime taastada oma kuju ja ruumala (tahkised) või ainult ruumala (vedelikud, gaasid) pärast deformatsiooni esilekutsunud jõudude lakkamist.
- 20** elastsuskonstant, elastsustegur **i** elastic constant, coefficient of elasticity **s** Elastizitätskonstante (f) **v** коэффициент упругости, коэффициент эластичности
Materjali elastsust iseloomustav näitaja: normaal-, nihke- ja mahtelastsusmoodul ning Poissoni tegur.
- 21** elastsusmoodul **i** modulus of elasticity, elastic modulus **s** Elastizitätsmodul (m)
v модуль упругости
Materjali elastsusnäitaja; iseloomustab materjali elastsust.
- 22** elastsusnäitajad **i** elasticity measures **s** Elastizitätseigenschaften (f) **v** показатели эластичности, показатели упругости
Materjali elastsust iseloomustavad näitajad (elastsusmoodul, erielastsusmoodul jt.).
- 23** elastsuspiir **i** elastic limit **s** Elastizitätsgrenze (f) **v** предел упругости, предел эластичности
Materjali tugevusnäitaja; pinge, mille korral jäävdeformatsioon esmakordselt saavutab teatava suuruse (hrl. 0,05%).
- 24** eri[elastsus]moodul **i** specific modulus of elasticity **s** spezifische Elastizitätsmodul (m)
v удельный модуль упругости
Materjali normaalelastsusmooduli ja tiheduse suhe.

- 25** erijäikus **i** specific rigidity, stiffness-to-weight ratio **s** spezifische Steifigkeit (f)
v удельная жесткость
Jäikuse ja tiheduse suhe.
- 26** erimoodul $\Rightarrow$ eri[elastsus]moodul
- 27** eritugevus **i** specific strength, strength-to-weight ratio **s** spezifische Festigkeit (f)
v удельная прочность
Materjali tugevusnäitaja; tavaliselt materjali tõmbetugevuse (ka voolavuspiiri) suhe tema tihedusse.
Tuntud ka tugevuse - kaalu suhtena.
- 28** esmakõvadus $\Rightarrow$ primaarkõvadus
- H**
- 29** habras murd **i** brittle fracture **s** Sprödburch (m), brüchig Bruch (m) **v** хрупкий излом
Materjali kiire purunemine; ka selle tulemusena moodustunud kristalne (läikiv) pind.
- 30** haprumine **i** embrittlement **s** Versprödung (f) **v** охрупчивание
Materjalide muutumine hapraks ja purunemine mehaaniliste mõjude toimel ilma märgatavate plastsete deformatsioonideta.
- 31** haprus, rabadus **i** brittleness, shortness, fragility **s** Sprödigkeit (f), Versprödung (f), Brüchigkeit (f) **v** хрупкость, ломкость
Jäiga keha võime puruneda mehaaniliste mõjude toimel, ilma et tekiks märgatavaid plastseid deformatsioone.
- 32** homoloogtemperatuur **i** homologous temperature **s** homologische Temperatur (f)
v гомологическая температура
Materjali katse(keskkonna)temperatuuri suhe sulamistemperatuuri [K]
- I**
- 33** I liigi mikropinge **i** microscopic [residual] stress **s** erster Art Microspannung (f)
v микронапряжение I рода
Välisjõududest põhjustatud kristallidevahelised pinged.
- 34** I liigi noolutushaprus, pöördumatu noolutushaprus **i** irreversible temper brittleness, blue brittleness **s** Blausprödigkeit (f) **v** отпускная хрупкость I рода, необратимая отпускная хрупкость, синеломкость, синехрупкость
Terase haprumine madalnoolutuse tagajärjel.
- 35** II liigi mikropinge **i** microscopic [residual] stress **s** zweiter Art Microspannung (f)
v микронапряжение II рода
Kristallivõres mõjuvad aatomitevahelised pinged.
- 36** II liigi noolutushaprus, pöörduv noolutushaprus **i** reversible temper brittleness, 475 °C-brittleness **s** reversible Anlass-sprödigkeit (f) **v** отпускная хрупкость II рода, обратимая отпускная хрупкость
Terase haprumine kõrgnoolutuse tagajärjel.
- 37** indenter, otsak **i** indenter **s** Eindringkörper (m), Indentor (m) **v** индентор
Kõvast materjalist (teemandist, kõvasulamist, karastatud terasest vms.) valmistatud kera, püramiid või koonus, mis materjali kõvaduse määramisel surutakse katsekehasse.
- 38** indentori jälg **i** indentation **s** Eindruck (m) **v** отпечаток
Sissesurumiskõvadusteimil otsaku materjali sissesurumisel tekkiv jälgend.

39 interkristalne murd $\Rightarrow$ teradevaheline murd

40 Izod löökpaindeteim, löökpaindeteim Izod meetodil **i** Izod impact test
s Kerbschlagbiegeprüfung (f) nach Izod, Kerbschlagbiegeversuch (m) nach Izod
v испытание на удар по Изжо
Löökpaindeteim, mille korral sälguga või sälguta vertikaalselt konsoolsest kinnitatud teimikule rakendatakse löögikoormus.

J

41 joonelastsusmoodul $\Rightarrow$ normaalelastsusmoodul

42 joonpaisumine, soojuspaisumine **i** linear expansion, thermal expansion s Längenausdehnung (f), thermische Ausdehnung (f) v линейное расширение, термическое расширение, тепловое расширение
Keha joonmõõtmete muutus soojendamisel.

43 joonpaisumistegur, soojuspaisumistegur **i** coefficient of thermal expansion, CTE, coefficient of linear expansion s Längenausdehnungszahl (f), Wärmeausdehnungszahl (f), Ausdehnungskoeffizient (m) v коэффициент термического расширения, коэффициент линейного расширения
Tahkse joonmõõtmete muutumist iseloomustab tegur pikkusühiku muut temperatuuriühiku kohta, $\Delta L/\Delta T$.

44 juuspragunemine (pinna) **i** crazing s Haarrissen (n) v волосное трещинообразование
Peenete (paljale silmale nähtamatute) pragude teke pinnal.

45 jäikus **i** rigidity, stiffness, anelasticity s Steife (f), Steifigkeit (f), Steifheit (f) v жесткость
Keha või tarindi võime vastu panna deformeerimisele.

46 jämenemine $\Rightarrow$ ristlõike laienemine

47 jääkdeformatsioon $\Rightarrow$ plastne deformatsioon

48 jääkpinge **i** residual stress, internal stress s Eigenspannung (f), Restspannung (f)
v остаточное напряжение
Materjalis pärast välismõjutuse lakkamist (deformeerimist, temperatuuri mõju) säiliv jäävpinge.

K

49 kalestamine $\Rightarrow$ kalestumine

50 kalestumine, kalestamine **i** strain hardening, cold working, work hardening
s Kaltverfestigung (f) v наклеп, нагарантовка
Metalli või sulami tugevuse ja kõvaduse suurenemine ning plastsuse ja sitkuse vähenemine plastsel deformeerimisel.

51 kalestushaprus **i** work brittleness, work shortness s Kalthärtungs sprödigkeit (f), Kalthärtungsbrüchigkeit (f) v хрупкость наклепа
Metallide ja metallisulamite haprumine plastselt deformeerimisest tuleneva kalestumise tagajärjel.

52 katkeahenemine, ristlõike ahenemine, suhteline ahenemine **i** percentage reduction of area, cross-section narrowing, reduction in area s Brucheinschnürung (f), Einschnürung (f), Bruchquerschnittsverminderung (f), Querschnittsverminderung (f) v поперечное сужение, относительное сужение при разрыве
Materjali plastsusnäitaja; katse käigus toimunud suurim ristlõikepindala muut (S_0-S_u), avaldatuna protsentides algristlõikepindala S_0 suhtes.

- 53** katketugevus **i** rupture strength **s** Trennfestigkeit (f) **v** предел прочности при разрыве
Materjali tegelik tugevusnäitaja tõmbel; pinge, mis vastab purunemissjõule.
- 54** katkevenivus **i** percentage elongation after fracture, ultimate elongation **s** Bruchdehnung
(f) **v** относительное удлинение при разрыве
Materjali plastsusnäitaja; mõõtepikkuse jääv suurenemine pärast katsekeha purunemist (L_o-L_u), avaldatuna protsentides algpikkuse L_o suhtes.
- 55** katse $\Rightarrow$ teim
- 56** katsekeha $\Rightarrow$ teimik
- 57** katsemasin **i** test[ing] machine **s** Prüfungsmaschine (f) **v** испытательная машина
Materjalide katsetamisel kasutatav seade.
- 58** katsetamine $\Rightarrow$ teimimine
- 59** keemiline väsimus, korrosioonväsimus **i** chemical fatigue, corrosion fatigue
s chemische Ermüdung (f), Korrosionsermüdung (f) **v** химическая усталость,
коррозионная усталость
Keemilises keskkonnas seisutusest tingitud väsimus.
- 60** keskpinge, keskmine pinge **i** mean stress, average stress **s** Mittelspannung (f) **v** среднее
напряжение
Pinge keskmine väärtus (aritmeetiline keskmine); ka suhe jõud jagatud ristlõikepindalaga.
- 61** kestvusteim, kestvuskatse **i** endurance test **s** Dauerprüfung (f), Dauerversuch (m)
v испытание на выносливость
Mehaaniline teim, mis vältab pikka aega.
- 62** kestvustugevus, pikaajaline tugevus, pikaajaline tugevus **i** endurance limit, long-term
strength, long-time strength, creep-rupture strength **s** Dauerstandfestigkeit (f),
Zeitstandfestigkeit (f) **v** длительная прочность
Materjali võime purunemata taluda pikaajalist staatilist koormust
- 63** kihiline murd **i** fibre fracture **s** Faserbruch (f) **v** волокнистый излом
Materjali kihiline purunemine; ka selle tulemusena moodustunud kihiline pind.
- 64** kiuline murd $\Rightarrow$ sitke murd
- 65** Knoop'i kõvadus $\Rightarrow$ mikrokõvadus
- 66** Knoop'i kõvadusteim $\Rightarrow$ mikrokõvadusteim
- 67** kohesioon, nake **i** cohesion **s** Kohäsion (f) **v** когезия, сцепление
Keemiline side aatomite vahel tahkises.
- 68** konstruktsioonitugevus **i** structural strength **s** Konstruktionsfestigkeit (f) **v** конструкционная
прочность
Materjali tugevusomaduste kompleks, mis kõige enam vastab detaili või toote talitlusomadustele.
- 69** kontaktväsimus, piting **i** pitting, contact fatigue **s** Kontaktermüdung (f) **v** контактная
усталость

Materjali pinnakihis vahelduva koormuse (kontaktpingete) tagajärjel tekkinud mikropragudest põhjustatud materjali murenemine.

- 70** korrosioonhaprus, korrosioonrabadus **i** corrosion brittleness **s** Korrosionsprädigkeit (f)
v коррозионная хрупкость
Materjali haprumine (elastsuse kaotus) teradevahelise korrosiooni tagajärjel.
- 71** korrosioonrabadus $\Rightarrow$ korrosioonhaprus
- 72** korrosioonväsimum $\Rightarrow$ keemiline väsimus
- 73** kriipekõvadus, Mohs'i kõvadus **i** scratch hardness, sclereometric hardness **s** Ritzhärte (f), Härte (f) nach Mohs **v** твердость по царапанию, твердость по Мосу, склерометрическая твердость
Materjali kõvema materjaliga kriimustamise teel (pliiatsi ja Mohs'i meetodil).
- 74** kriipekõvadusteim, Mohs'i kõvadusteim **i** scratch hardness test **s** Ritzhärteprüfung (f), Ritzhärteversuch (m) **v** испытание твердости царапанием
Mehaaniline teim materjali kõvaduse määramiseks selle kriimustamise teel kõvema materjaliga.
- 75** kriipeiteim **i** scratch test **s** Ritzprüfung (f), Ritzversuch (m) **v** испытание царапанием
Mehaaniline teim materjali/pinde omaduste (kõvaduse, nakke) määramiseks selle kõvema materjaliga kriimustamise teel.
- 76** kristallidevaheline murd $\Rightarrow$ teradevaheline murd
- 77** kristal[lili]ne murd $\Rightarrow$ teraline murd
- 78** kristallisene murd $\Rightarrow$ terasine murd
- 79** kulutamisteim, kulutamiskatse **i** wear test **s** Verschleissprüfung (f), Verschleissversuch (m) **v** испытание на износ, испытание на изнашивание
Mehaaniline teim, mille korral määratakse materjali vastupanu kulumisele (kulumiskindlus).
- 80** kuumahaprus, kuumarabadus, punahaprus, punarabadus **i** hot brittleness, hot shortness **s** Warmsprädigkeit (f), Rotbrüchigkeit (f), Heissbrüchigkeit (f) **v** горячая хрупкость, красноломкость
Materjali haprusnäitaja; eelkõige metallide ja metallisulamite kalduvus hapralt puruneda, kui kõrgetel temperatuuridel (punase värvuse omandamisel) terade pinnal moodustub vedel faas.
- 81** kuumarabadus $\Rightarrow$ kuumahaprus
- 82** kuumatugevus $\Rightarrow$ kuumustugevus
- 83** kuumkõvadus, punakõvadus **i** hot hardness, red hardness **s** Warmhärte (f)
v краснотвердость
Kõrgel temperatuuril määratav materjali kõvadus.
- 84** kuumkõvadusteim **i** hot hardness test **s** Warmhärteprüfung (f), Warmhärteversuch (m)
v испытание горячей твердости
Materjali kõvaduskatse kõrgel temperatuuril.
- 85** kuumuskindlus, kuumakindlus **i** heat resistance **s** Hitzebeständigkeit (f) **v** жаростойкость
Materjali (eriti metallisulamite) võime purunemata taluda staatilist koormust kõrgetel temperatuuridel.

- 86** kuumustugevus, kuumatugevus **i** high-temperature strength, hot strength
s Hochtemperaturfestigkeit (f), Wärmefestigkeit (f) **v** жаропрочность
Materjali (eriti metallisulamite) võime purunemata taluda staatilist koormust kõrgetel temperatuuridel.
- 87** kõrgetemperatuur[ili]ne roome, kõrgetemperatuur[ili]ne roomavus **i** high-temperature creep **s** Hochtemperaturkriechen (n), Warmkriechen (n) **v** высококотемпературная ползучесть, высокотемпературный крип
Materjali võime jätkuvalt plastsest deformeeruda koormust suurendamata temperatuuril üle $0,5 T_s$.
- 88** kõrgetemperatuur[ili]ne teim **i** high-temperature test **s** Hochtemperaturprüfung (f), Hochtemperaturversuch (m) **v** высококотемпературное испытание
Laboratoorne katse kõrgel temperatuuril.
- 89** kõvadus **i** hardness **s** Härte (f) **v** твердость
Materjali võime vastu panna kohalikule plastsele deformatsioonile.
- 90** kõvadusmõõtur **i** hardness tester, hardnessmeter **s** Härteprüfgerät (n), Härtemesser (m) **v** твердомер
Seade materjali või toote kõvaduse mõõtmiseks.
- 91** kõvadusnäitajad **i** hardness measures **s** Härtewerte (m) **v** показатели твердости
Materjali kõvadust iseloomustavad näitajad (nt. Brinelli kõvadusarv, Rockwelli kõvadusarv).
- 92** kõvadusomadused **i** hardness properties **s** Härteeigenschaften (f) **v** твердостьные свойства
Materjali kõvadust iseloomustavad omadused (nt. sissesurumiskõvadus, löökkõvadus, mikrokõvadus, makrokõvadus jt.)
- 93** kõvadusteim, kõvaduskatse **i** hardness test **s** Härteprüfung (f), Härteversuch (m) **v** испытание на твердость
Mehaaniline teim, mille korral katsekeha või detaili deformeeritakse indentoriga.
- 94** külmahapru[mi]slävi **i** [impact] transition temperature **s** Kaltbrüchigkeitstemperatur (f), Übergangstemperatur (f), Kaltsprödigkeitstemperatur (f) **v** порог хладноломкости, температура хладноломкости
Temperatuur, mille juures materjal muutub hapraks (järsult väheneb löögisiskus).
- 95** külmahaprus, külmarabedus **i** cold brittleness, cold shortness **s** Kaltsprödigkeit (f), Kaltbrüchigkeit (f) **v** хладноломкость, хладнохрупкость
Materjali haprusnäitaja; väike löögisiskus (purustustöö) madalatel temperatuuridel.
- 96** külmarabedus $\Rightarrow$ külmahaprus
- 97** külmkõvadus **i** cold hardness **s** Kalthärte (f) **v** холодная твердость
Toatemperatuuril määratav materjali kõvadus.
- 98** külmkõvadusteim **i** cold hardness test **s** Kalthärteprüfung (f), Kalthärteversuch (m) **v** испытание холодной твердости
Materjali kõvadusteim toatemperatuuril.
- L**
- 99** lihtmurd **i** proper fraction **s** ehte Bruch (f) **v** обыкновенный излом
Materjali ühtlane purunemine; ka selle tulemusena moodustunud ühtlane pind.
- 100** lihtpaine $\Rightarrow$ lihtpaindeteim

- 101** lihtpaindeteim, lihtpaine **i** simple bend test **s** einfache Biegeprüfung (f), einfacher Biegeversuch (m), schlichte Biegeprüfung (f), schlichter Biegeversuch (m) **v** испытание на простой изгиб
Mehaaniline teim, mille korral kahel toel asetsevat teimikut koormatakse ühes punktis mõjuva välisjõuga.
- 102** liitpaine ⇒ lihtpaindeteim
- 103** liitpaindeteim, liitpaine, puhaspaindeteim **i** combined bend test **s** Kom-poundbiegeprüfung (f), Kom-poundbiegeversuch (m) **v** испытание на сложный изгиб, испытание на чистый изгиб
Mehaaniline teim, mille korral kahel toel asetsevat teimikut koormatakse kahes punktis mõjuva välisjõuga.
- 104** lõige **i** shear[ing] **s** Scher (m) **v** срез
Pingeolukord, mil detaili ristlõikes mõjuvad nihkepinged; ka teim, mille käigus koormatakse katsekehas nihet põhjustavate välisjõududega.
- 105** lõiketeim, lõikekatse **i** shear[ing] test **s** Scherprüfung (f), Scherversuch (m) **v** испытание на срез
Mehaaniline teim, mille korral teimik allutatakse lõikele.
- 106** lõiketugevus ⇒ nihketugevus
- 107** lõpp-purunemisala ⇒ staatilise purunemise ala
- 108** läbipaine **i** deflection, flexure **s** Durchbiegung (f) **v** прогиб
Koormamisel materjali elastsest deformatsioonist tingitud kõrvalekalle normaalasendist.
- 109** löögihaprus, löögirabedus **i** impact brittleness **s** Schlagsprödigkeit (f) **v** ударная хрупкость
Materjali haprusnäitaja; suur haprus (väike löögisitkus või purunemistöö) löökkkoormustel.
- 110** löögikõvadus **i** impact hardness **s** Schlaghärte (f) **v** ударная твердость
Materjali võime vastu panna löögiga koormamisel kohalikule plastsele deformatsioonile, indentori materjali sisselõõmise teel määratav kõvadus.
- 111** löögirabedus ⇒ löögihaprus
- 112** löögisitkus ⇒ löögitugevus
- 113** löögitugevus, löögisitkus **i** impact strength, impact toughness, impact ductility, notch toughness **s** Kerbschlagzähigkeit (f) **v** ударная вязкость
Materjali võime purunemata taluda löögilist koormust, ka materjali mehaanilise omaduse - tugevuse/sitkuse näitaja, löökpaindeteimiku purustamise eritöö.
- 114** löökkõvadusteim **i** impact hardness test **s** Schlaghärteprüfung (f), Schlaghärteversuch (m) **v** испытание твердости ударом, испытание на ударную твердость
Mehaaniline teim materjali kõvaduse määramiseks, mille korral materjali lüüakse indentor.
- 115** löökpaindeteim, löökpaindekats **i** impact [bend] test **s** [Kerb]schlagbiegeprüfung (f), [Kerb]schlagbiegeversuch (m) **v** ударный изгиб, испытание на ударный изгиб
Mehaaniline teim, mille korral teimikule rakendatakse ristiteljelise löögikoormus.
- 116** löökpaindeteimik, löökpaindekatskeha **i** impact test piece **s** Kerbschlagprobe (f) **v** образец для испытания на ударный изгиб
Löökpaindeteimil (löögisitkuse määramiseks) kasutatav katsekeha.

117 löökpindel, pendellöömik **i** impact pendulum, impact testing machine **s** Pendelschlagwerke
(f) **v** маятниковый копер
Seade löökpaindeteimide sooritamiseks.

118 löökteim, löökkatse **i** impact test, hammer test **s** [Kerb]schlagprüfung (f),
[Kerb]schlagversuch (m) **v** испытание на удар, ударное испытание
Mehaaniline teim, mille korral koormus rakendatakse löögina.

119 lühiaegne tugevus, lühiajaline tugevus **i** short-term strength, short-period strength
s Kurzstandfestigkeit (f) **v** кратковременная прочность
Materjali võime purunemata taluda lühiajalist staatilist koormust.

M

120 madalatemperatuur[ili]ne roome, madalatemperatuur[ili]ne roomavus **i** low-
temperature creep **s** niedertemperature Kriechen (n) **v** низкотемпературная
ползучесть, низкотемпературный крип
Materjali võime jätkuvalt plastset deformeeruda koormust suurendamata temperatuuril alla 0,5 T_s.

121 mahtelastsusmoodul, ruumelastsusmoodul **i** bulk modulus **s** Kompressionsmodul (m)
v объемный модуль упругости, модуль всестороннего сжатия
Materjali elastsusnäitaja; jäikust mahumuutuse suhtes iseloomustav näitaja (rõhu ja suhtelise mahumuutuse suhe).

122 makrokõvadus **i** macrohardness **s** Makrohärte (f) **v** макротвердость
Materjali võime vastu panna suurele kohalikule plastsele deformatsioonile; suurte koormustega (üle 10N) otsaku materjali sissesurumise teel määratav kõvadus.

123 makrokõvadusteim **i** macrohardness test **s** Makrohärteprüfung (f), Makrohärteversuch
(m) **v** испытание макротвердости
Suurte koormustega (üle 10N) materjali kõvadusteim (Brinelli, Rockwelli, Vickersi jt. meetodid).

124 makropinge **i** macroscopic stress, body stress, macrostress **s** Makrospannung (f)
v макронапряжение
Makromahtudes (ristlõikes) välisjõududest tingitud mõjuvad pinged.

125 materjali indentifitseerimine **i** materials identification **s** Werkstoffsindizierung (f)
v идентифицирование материала
Materjali tuvastamine analüüsimeetodeid kasutades (struktuuriuringud, keemiline analüüs, mehaanilised teimid).

126 materjali indentifitseerimine võrdlevanalüüsiga **i** materials matching **s** Werkstoffsindizierung
(f) bei Vergleichsanalyse **v** идентифицирование материала сравнительным анализом
Materjali tuvastamine analüüsiga analoogmaterjali analüüsitulemustega võrdlemise teel.

127 materjali pragunemine **i** materials fracture **s** Werkstoffsrissung (f) **v** растрескивание
материала
Prao teke materjalis.

128 materjali purunemine **i** materials failure **s** Werkstoffbruch (f) **v** разрушение материала
Materjali pidevuse makroskoopiline katkemine välismõjurite toimel.

129 materjali valik **i** materials selection **s** Werkstoffauswahl (f) **v** выбор материала
Materjali mehaanilistest ja tehnoloogilistest omadustest lähtudes sobiva materjali valik antud detaili (toote) valmistamiseks.

- 130** materjali vastavus **i** materials confirmity **s** Werkstoffentsprechung (f) **v** соответствие материала
Võrdsete näitajatega (keemiline koostis, omadused jms.) materjali olemasolu.
- 131** mehaanikateim $\Rightarrow$ mehaaniline teim
- 132** mehaaniline teim, { mehaanikateim }, mehaaniline katse, { mehaanikakatse } **i** mechanical test **s** mechanische Prüfung (f), mechanische Versuch (m) **v** механическое испытание
Materjalide mehaaniliste omaduste näitajate määramiseks sooritatav teim.
- 133** mehaaniline väsimus **i** mechanical fatigue **s** mechanische Ermüdung (f) **v** механическая усталость
Mehaanilisest liikumisest (deformatsioonist) tingitud väsimus (plastsuse vähenemine kalestumise tingimustes).
- 134** mehaanilised omadused **i** mechanical properties **s** mechanische Eigenschaften (f) **v** механические свойства
Mehaaniliste teimidega määratavad materjali omadused.
- 135** mehaaniliste omaduste näitajad **i** mechanical characteristics **s** Kennzahlen (fpl) der mechanischen Eigenschaften (f) **v** показатели механических свойств
Materjalide mehaaniliste teimidega määratud materjalide mehaanilisi omadusi (tugevust, kõvadust, plastsust, sitkust, elastsust jms.) iseloomustavad näitajad (nt. tõmbetugevus, katkevenivus jt.).
- 136** mikrokõvadus, Knoop'i kõvadus **i** microhardness, Knoop hardness **s** Mikrohärte (f) **v** микротвердость
Materjali võime vastu panna väikesele kohalikule plastsele deformatsioonile; väikeste koormustega (kuni 10N) otsaku materjali sissesurumise teel määratav kõvadus.
- 137** mikrokõvadusmõõtur **i** microhardness tester, microhardnessmeter **s** Mikrohärteprüferät (n), Mikrohärtemesser (m) **v** микротвердомер
Seade materjali või toote kõvaduse määramiseks väikestel koormustel (kuni 10 N)
- 138** mikrokõvadusteim **i** microhardness test, Knoop hardness test **s** Mikrohärteprüfung (f), Mikrohärteversuch (m) **v** испытание микротвердости
Väikeste koormustega (alla 10 N) materjali kõvadusteim (Vickersi, Knoop'i jt. meetodid).
- 139** mikropinge **i** microscopic stress, microstress **s** Mikrospannung (f) **v** микронапряжение
Mikromahtudes (kristallis) mõjuvad sisejõududest tingitud pinged.
- 140** mitteproportsionaalne tõmbeteimik, mitteproportsionaalne tõmbekatsekeha **i** non-proportional tensile test piece **s** nicht proportionale Zugprobe (f) **v** непропорциональный образец для испытания на растяжение
Katsekeha, mille algmõõtepikkus (L_0) ja ei ole seotud valemiga $L_0 = 5,65 \sqrt{S_0}$ algristlõikepindalast (S_0).
- 141** Mohsi kõvadus $\Rightarrow$ kriipekõvadus
- 142** Mohs'i kõvadusteim $\Rightarrow$ kriipekõvadusteim
- 143** Mohs'i skaala **i** Mohs scale **s** Mohsche Skala (f) **v** шкала Мооса
Mohsi kõvadusastmik, mineraalide kõvaduse hindamiseks kasutatav 10-palline skaala.

- 144** murd, murdepind **i** fracture **s** Bruch[fläche] (f), Bruchquerschnitt (m) **v** излом, поверхность излома
Materjali purunemine; ka selle tulemusena moodustunud pind.
- 145** murdepind $\Rightarrow$ murd
- N**
- 146** nake $\Rightarrow$ adhesioon
- 147** nakketeim, adhesioonteim **i** adhesion test **s** Adhäsionprüfung (f), Adhäsionversuch (m)
v испытание на адгезии, испытание на сцепление
Katse adhesiooninäitajate määramiseks ja toote reprodutseeritavuse tagamiseks.
- 148** nakketugevus **i** adhesion strength **s** Haftfähigkeit (f), Haftkraft (f) **v** прочность сцепления
Pinde tugevusnäitaja - pinge, mis vastab pinde eemaldamisjõule alusmaterjalist või selle purunemisele nakketeimi korral.
- 149** nihe $\Rightarrow$ nihkedeformatsioon
- 150** nihkedeformatsioon, nihe **i** shear strain, shear **s** Schub (m), Schubverformung (f)
v деформация сдвига, сдвиг
Deformatsioon, mida iseloomustab keha elementaarrööptahukate nurkade muutumine, kusjuures tahkude mõõtmed praktiliselt ei muutu.
- 151** nihke[elastsus]moodul **G** **i** shear modulus **G**, modulus of rigidity, modulus of (elasticity in) shear **s** Gleitmodul (m), Schubmodul (m) **v** модуль (упругости) сдвига, модуль поперечной упругости, модуль упругости II рода
Materjali elastsusnäitaja; nihkejäikust iseloomustav näitaja (nihkepinge ja nihkedeformatsiooni suhe).
- 152** nihkepinge $\Rightarrow$ tangentsiaalpinge
- 153** nihketugevus, lõiketugevus **i** shear(ing) strength **s** Scherfestigkeit (f) **v** прочность на срез, прочность на сдвиг, сопротивление срезу, сопротивление сдвигу
Materjali tugevusnäitaja - tugevuspiir lõikel; pinge, mis vastab purunemisele eelnenud suurimale koormusele lõikel.
- 154** nimipinge, nominaalpinge **i** nominal stress **s** Nennspannung (f) **v** номинальное напряжение
Põhideformatsioonile vastav pinge põikpinnal.
- 155** nominaalpinge $\Rightarrow$ nimipinge
- 156** noolutushaprus, noolutusrabedus **i** temper brittleness **s** Anlass-sprödigkeit (f) **v** отпускная хрупкость
Terase haprumise noolutuse tagajärjel.
- 157** noolutusrabedus $\Rightarrow$ noolutushaprus
- 158** normaalelastsusmoodul, **E**, Young'i moodul, joonelastsusmoodul **i** Young's modulus, modulus of elasticity **s** Elastizitätsmodul (m) **v** модуль Юнга, модуль продольной упругости, модуль упругости I рода
Materjali elastsusnäitaja tõmbel või survele (normaalpinge ja joondeformatsiooni suhe).
- 159** normaalpinge **i** normal stress **s** Normalspannung (f) **v** нормальное напряжение

Sisejõu normaalkomponendile (mõjub risti pinnaga) vastav pinge (tõmbe- või survepinge).

160 nõrgenemine, nõrgestamine **i** weakening **s** Schwächung (f) **v** ослабление
Materjali tugevusomaduste vähenemine, ka vähendamine.

161 nõrgestamine $\Rightarrow$ nõrgenemine

162 nõrkus **i** weakness **s** Schwächlichkeit (f) **v** ломкость, ослабление
Materjali võime purunemata mitte taluda arvestatavat koormust, temperatuuri vm.

O

163 optimaalne jäikus **i** optimal stiffness, optimal rigidity **s** optimale Steifigkeit (f), optimale Steifheit (f) **v** оптимальная жесткость
Elastsusmooduli ja materjali tiheduse suhe (erijäikus), mis tagab maksimaalse jäikuse minimaalse kaalu juures.

164 optimaalne tugevus **i** optimal strength **s** optimale Festigkeit (f) **v** оптимальная прочность
Tugevuse (tavaliselt voolavuspiiri) ja materjali tiheduse suhe (eritihedus), mis tagab maksimaalse tugevuse minimaalse kaalu juures.

165 otsak $\Rightarrow$ indentor

P

166 paindejäikus **i** bend[ing] stiffness, flexural stiffness, bend[ing] rigidity, flexural rigidity **s** Biegesteifigkeit (f) **v** жесткость на изгиб, жесткость при изгибе
Süsteemi, konstruktsiooni või selle osa vastupanu paindeformatsioonile (elastusmooduli ja ristlõike inertsimomendi korrutis $E \cdot I$ selles lõikes).

167 paindeteim, paindekatse **i** bend[ing] test, flexural test **s** Biegeprüfung (f), Biegeversuch (m) **v** испытание на изгиб
Mehaaniline teim, mille korral teimik allutatakse paindele.

168 paindetugevus **i** bend[ing] strength, flexural strength **s** Biegefestigkeit (f) **v** прочность на изгиб, сопротивление изгибу
Materjali tugevusnäitaja - tugevuspiir paindel; pinge, mis vastab purunemisele eelnenud suurimale koormusele paindel.

169 paine **i** bend[ing], flexure **s** Biegung (f) **v** изгиб
Pingeolukord, mis tekib materjalis, kui mõjuvad välisjõud on risti varda (teimiku) teljega; ka teim, mille käigus koormatakse katsekeha selle teljega ristiolevate jõududega.

170 paindemasin **i** bend[ing] machine **s** Biegeprüfungsmaschine (f) **v** машина для испытания на изгиб
Seade materjalide ja toodete katsetamiseks paindele.

171 paljutsükliline väsimus **i** high-cycle fatigue **s** Langzeitermüdung (f) **v** многоцикловая усталость
Materjali või detaili väsimus pingetel alla voolavuspiiri.

172 pehmus **i** softness **s** Weiche (f), Weichheit (f) **v** мягкость
Materjali võime mitte vastu panna kohalikule plastsele deformatsioonile.

173 pehmenemine, pehmestamine **i** softening **s** Weichening (f) **v** смягчение
Materjali kõvaduse (tugevuse) vähenemine ning plastsuse suurenemine temperatuuri jm. toimel.

- 174** pendellöömik $\Rightarrow$ löökpendel
- 175** pikaajaline tugevus $\Rightarrow$ kestvustugevus
- 176** pikenemine **i** elongation **s** Dehnung (f), Verlängerung (f) **v** удлинение
Algmöötepikkuse (L_0) suurenemine teimi lõpuks.
- 177** pikielastsus **i** elasticity of elongation **s** Längselastizität (f) **v** продольная упругость,
продольная эластичность
Varda teljesihiline elastsus.
- 178** pingeline **i** stress **s** Spannung (f) **v** напряжение
Pinnale mõjuva hajutataud jõud intensiivsus, st. ühikpinnale mõjuv jõud.
- 179** pingeline intensiivsus tegur, K_c **i** stress intensity factor, K_c **s** Spannungsintensitätsfaktor (m)
v коэффициент интенсивности напряжений
Mikropragudest põhjustatud pingete suurenemist (kontsentratsiooni) iseloomustav näitaja.
- 180** pingeline kontsentratsioon **i** stress raiser **s** Spannungserhöher (m) **v** концентратор напряжения
Pingete järsku suurenemist (kontsentratsiooni) põhjustav konstruktsioonelement (avad, sisselõiked jm.).
- 181** pingeline kontsentratsioon **i** stress concentration **s** Kerbwirkung (f), Spannungsspitze (f)
v концентрация напряжений
Pingeline kontsentratsioonitest põhjustatud pingete järsk suurenemine.
- 182** pingeline kontsentratsiooni tegur **i** stress concentration factor **s** Spannungsformzahl (f),
Kerbwirkungszahl (f) **v** коэффициент концентрации напряжений
Pingeline kontsentratsiooni mõju iseloomustav näitaja (sileda ja pingeline kontsentratsiooniga teimikute
tugevusnäitajate suhe).
- 183** pingeline korrosioon **i** stress corrosion **s** Spannungskorrosion (f) **v** коррозия под напряжением
Metalli normaalsest intensiivsem korrosioon, mille kiiruse suurenemine on tingitud mehaanilise pingeline
(koormuse) rakendamisest.
- 184** pingeline korrosioonpragunemine **i** stress corrosion cracking **s** Spannungskorrosionsrissbildung
(f) **v** коррозионно-напряженное растрескивание
Pingeline korrosioonist tingitud konstruktsioonelemendi pragunemine.
- 185** pingeline korrosioonväsimus **i** stress corrosion fatigue **s** Spannungskorrosionsermüdung (f)
v коррозионно-напряженная усталость
Materjali pinnakihi vahelduva koormuse (kontaktpingete) ja korrosiooni koosmõjust tingitud väsimus.
- 186** pingeline relaksatsioon **i** stress relaxation **s** Relaxation (f) **v** релаксация
Pingeline aeglane vähenemine deformeeritud kehas aja jooksul, kusjuures deformatsioon säilib.
- 187** pingeline tsükkel **i** stress cycle **s** Lastspiel (n), Spannungs-Schwingspiel (n) **v** цикл
напряжений
Teatud seaduspärasuse järgi perioodiliselt muutuva pingeline ühekordne muutuste jada.
- 188** pingeline tsükli asümmeetria tegur **i** stress ratio **s** Spannungsverhältnis (n) **v** коэффициент
асимметрии напряжений цикла
Tsükli miinimum- ja maksimaalpingeline suhe ($R = \sigma_{\min}/\sigma_{\max}$).
- 189** pingeline tustumine, pingeline tustamine **i** stress relief **s** Spannungsfreien (f) **v** снятие напряжений
Pingeline alt vabanemine või vabastamine.

- 190** pingus, pingeseisund **i** state of stress **s** Spannungszustand (m) **v** напряженное состояние
Koormatud keha punkti kõikvõimalike kalletega pindadel olevate pingete hulk.
- 191** piting $\Rightarrow$ kontaktväsimum
- 192** plastne deformatsioon, jääkdeformatsioon **i** plastic deformation, permanent deformation **s** plastische Verformung (f), bleibende Verformung (f) **v** пластическая деформация, остаточная деформация
Deformatsioon, mis jääb alles pärast välisjõu lakkamist.
- 193** plastne murd $\Rightarrow$ sitke murd
- 194** plastsus **i** plasticity, ductility **s** Plastizität (f), Duktilität (f) **v** пластичность
Keha võime muuta purunemata talle rakendatud väliskoormuse mõjul oma kuju ja mõõtmeid ning säilitada plastset jäävdeformatsiooni pärast välisjõu lakkamist.
- 195** plastsusnäitajad **i** plasticity measures **s** Plastizitätswerte (m), die Kennzahlen des Plastizität (f) **v** показатели пластичности
Materjali plastsust iseloomustavad näitajad (katkevenivus, katkeahenemine jt.).
- 196** pliiatsikõvadus **i** pencil hardness **s** Bleistiftshärte (f) **v** твердость по карандашу
Erineva kõvadusega (8H-st kuni 4B-ni) pliiatsiga pinna kriimustamise teel määratav kõvadus.
- 197** pliiatsikõvadusteim **i** pencil hardness test **s** Bleistiftshärteprüfung (f), Bleistiftshärteversuch (m) **v** испытание твердости по карандашу
Kõvadusteim erineva kõvadusega pliiatsiga pinna kriimustamise teel.
- 198** Poissoni tegur **i** Poisson's ratio **s** Poisson-konstante (f), Poissonsche Zahl (f) **v** коэффициент Пуассона
Materjali elastsusnäitaja; varda suhtelise põik- ja pikideformatsiooni suhe tõmbel-survel.
- 199** prao arenemine **i** crack propagation **s** Rissfortschritt (m) **v** распространение трещины
Moodustunud või spetsiaalselt tekitatud prao arenemisprotsess katsekehas või detailis.
- 200** prao tekkimine **i** crack formation **s** Rissbildung (f) **v** зарождение трещины, возникновение трещины
Prao tekkeprotsess siledas katsekehas või detailis.
- 201** primaarkõvadus, esmakõvadus **i** primary hardness **s** Primärhärte (f), primäre Härte (f) **v** первичная твердость
Alge termotötluse tulemusena saadud kõvadus.
- 202** proportsionaalne tõmbeteimik, proportsionaalne tõmbekatsekeha **i** proportional tensile test piece **s** Proportionalzugprobe (f), proportionale Zugprobe (f) **v** пропорциональный образец для испытания на растяжение
Teimik, mille algmõõtepikkus ja algristlõikepindala on seotud valemiga $L_0 = k \sqrt{S_0}$. Teguri k rahvusvaheliselt tunnustatud väärtuseks on 5,65 (teimiku väikese ristlõikepindala korral 11,3).
- 203** proportsionaalsuspiir **i** proportional[ity] limit **s** Proportionalitätsgrenze (f) **v** предел пропорциональности
Materjali tugevusnäitaja; piirpinge, milleni kehtib lineaarne seos pinge ja deformatsiooni vahel.

204 puhaspaindeteim ⇒ liitpaindeteim

205 punahaprus, punarabedus **i** hot brittleness, hot shortness, red brittleness, red shortness
s Rotsprödigkeit (f), Warmbrüchigkeit (f) **v** красноломкость, краснохрупкость
Teras haprumine temperatuurivahemikus 850...1050 °C, mil talle on omane punane värvus.

206 punakõvadus ⇒ kuumkõvadus

207 punarabedus ⇒ punahaprus

208 purunemine **i** fracture, failure, breaking **s** Bruch (m) **v** разрушение, излом
Pidevuse katkemine mitmesuguste mõjurite toimel.

209 purunemisanalüüs **i** failure analysis **s** Bruchanalyse (f) **v** анализ разрушения, анализ
излома
Purunemist põhjustanud tegurite väljaselgitamine mittepurustavate või purustavate meetoditega.

210 purunemisenergia, purustamisenergia **i** fracture energy, destructive energy **s** verbrauchte
Schlagarbeit (f) **v** энергия разрушения
Katsekeha purustamiseks kulutatud energia, s.o. energia prao tekitamiseks + plastse deformatsiooni energia;
löökpaindeteimil tuntud purustustööna.

211 purunemismoodul **i** modulus of rupture, MOR **s** Bruchmodul (m) **v** модуль разрушения
Tugevuspiir väändel või paindel.

212 purunemispinge, purustamispinge, purustav pinge **i** fracture stress, destructive stress
s Bruchbeanspruchung (f) **v** разрушающее напряжение
Purunemist esilekutsuv pinge.

213 purunemissitkus **i** fracture toughness **s** Bruchzähigkeit (f) **v** вязкость разрушения
Materjali sitkusnäitaja; materjalis prao edasiarenemiseks kuluv eritöö.

214 purunemistöö ⇒ purustustöö

215 purunemisviis **i** fracture mode **s** Bruchform (f), Bruchaussehen (n), Bruchart (m),
Bruchcharakter (m) **v** вид разрушения
Iseloomustab materjali purunemise kiirust ja purunenemispindu - murdepindu.

216 purustamispinge ⇒ purunemispinge

217 purustamisteim ⇒ purustusteim

218 purustamistöö ⇒ purustustöö

219 purustusteim, purustuskatse, purustav teim, purustav katse **i** destructive test, DT
s zerstörende Prüfung (f), zerstörender Versuch (m) **v** разрушающее испытание
Teim, mille käigus teimik purustatakse.

220 purustav teim ⇒ purustusteim

221 purustav pinge ⇒ purunemispinge

- 222** purustustöö, purustamistöö, purunemistöö **i** fracture energy, energy absorbed by breakage, energy absorbed during fracture **s** Kerbschlagarbeit (f) **v** работа разрушения Materjali sitkusnäitaja, katsekeha purustamiseks kulutatud töö (neeldunud energia).
- 223** pörkekõvadus, skleroskoopkõvadus, Shore'i kõvadus **i** scleroscopic hardness, Shore hardness **s** Skleroskophärte (f), Rücksprunghärte (f) **v** склероскопическая твердость, твердость по склероскопу, твердость по Шору, твердость по отскоку Otsaku löögile järgneva selle pörkekõrguse järgi (Shore'i meetodil) määratav kõvadus.
- 224** pörkekõvadusteim, skleroskoopkõvadusteim **i** scleroscopic hardness test **s** Rückhärteprüfung (f), Rückhärteversuch (m) **v** испытание твердости по отскоку Mehaaniline teim materjali kõvaduse määramiseks materjalile langenud löökinttori pörkekõrguse järgi.
- 225** pöördpaindeteim **i** rotating bar bend[ing] fatigue test, flexural loading fatigue test **s** Wechselbiegeprüfung (f) mit umlaufender Probe, Wechselbiegeversuch (m) mit umlaufender Probe **v** испытание на усталость при изгибе с вращением Paindeväsimusteim pöörleva teimikuga.
- 226** pöördumatu noolutushaprus ⇒ I liigi noolutushaprus
- 227** pöörduv noolutushaprus ⇒ II liigi noolutushaprus
- R**
- 228** rabeledus ⇒ haprus
- 229** rebendteim **i** tear test **s** Reissprüfung (f), Reissversuch (m) **v** испытание на срыв Mehaaniline teim, mille korral rebitakse lahti liidetud (nt. punktkeevitatud, liimitud) katsekehad.
- 230** ristlõike ahenemine ⇒ katkeahenemine
- 231** ristlõike laienemine, jämenemine **i** extention of area, extention in area, cross-section extention **s** Querschnittserweiterung (f), [relative] Erweiterung (f) **v** поперечное расширение, относительное расширение Materjali plastsusnäitaja; surutava teimiku ristlõikepindala suhteline laienemine.
- 232** Rockwelli kõvadus **i** Rockwell hardness **s** Rockwellhärte (f) **v** твердость по Роквеллу Teraskuuli (läbimõõduga 1/16") või teemant/kõvasulamkoonuse katsetatavasse materjali sissesurumise teel (Rockwelli meetodil) määratav kõvadus.
- 233** Rockwelli kõvadusarv **i** Rockwell hardness number **s** Rockwellhärte (f) **v** твердость по Роквеллу Rockwelli meetodil määratud materjali kõvadust iseloomustav näitaja (A skaala järgi HRA, B-skaala järgi HRB, C-skaala järgi HRC jne.).
- 234** Rockwelli kõvadusarv A-skaala järgi, HRA **i** Rockwell A-scale hardness number, Rockwell A hardness, R_A **s** HRA-Härte (f) **v** твердость по шкале А Роквелла, HRA Rockwelli kõvaduse näitaja, määratuna teemant/kõvasulamkoonuse materjali sissesurumisega koormusel 588 N.
- 235** Rockwelli kõvadusarv B-skaala järgi, HRB **i** Rockwell B-scale hardness number, Rockwell B hardness, R_B **s** HRB-Härte (f) **v** твердость по шкале В Роквелла, HRB Rockwelli kõvaduse näitaja, määratuna teraskuuli materjali sissesurumisega koormusel 980 N.

- 236** Rockwelli kõvadusarv C-skaala järgi, HRC i Rockwell C-scale hardness number, Rockwell C hardness, R_C s HRC-Härte (f) v твердость по шкале C Роквелла, HRC Rockwelli kõvaduse näitaja, määratuna teemant/kõvasulamkoonuse materjali sissesurumisega koormusel 1470 N.
- 237** Rockwelli kõvadusmõõtur i Rockwell hardness tester, Rockwell hardnessmeter s Rockwellhärteprüferät (n), Rockwellhärtemesser (m) v твердомер Роквелла Seade materjali või toote kõvaduse mõõtmiseks Rockwelli meetodil.
- 238** Rockwelli kõvadusteim i Rockwell hardness test s Rockwellhärteprüfung (f), Rockwellhärteversuch (m) v испытание на твердость по Роквеллу Kõvadusteim materjali teraskuuli või teemant/kõvasulamkoonuse etteantud koormusel sissesurumisega.
- 239** roomamine $\Rightarrow$ roome
- 240** roomavus $\Rightarrow$ roome
- 241** roomavuspiir $\Rightarrow$ roometugevus
- 242** roomavustugevus $\Rightarrow$ roometugevus
- 243** roome, roomavus, roomamine i creep s Kriechen (n), Fließen (n) v крип, ползучесть Materjali võime jätkuvalt plastset deformeeruda koormust suurendamata.
- 244** roomedeformatsioon i creep deformation s Kriechdehnung (f) v деформация ползучести Jääddeformatsioon, mis kasvab ajaliselt antud koormusel.
- 245** roomediagramm i creep diagram, creep curve s Kriechdiagramm (m) v кривая ползучести Deformatsiooni (pikenemise) ja aja logaritmilise vahelise sõltuvuse diagramm, $\epsilon = f(t)$.
- 246** roomekiirus i creep rate s Kriechgeschwindigkeit (f) v скорость ползучести Roomediagrammi kalle konstantsel temperatuuril; plastse deformatsiooni suurus teatud aja jooksul, ühikuks, nt. %/1000 h.
- 247** roomekõver $\Rightarrow$ roomediagramm
- 248** roomepiir $\Rightarrow$ roometugevus
- 249** roomepurunemine i creep rupture s Kriechbruch (m) v разрушение ползучести Kõrgel temperatuuril etteantud koormusel kestevdeformatsioonist põhjustatud purunemine.
- 250** roometeim, roomekatse i creep test s Dauerstandprüfung (f), Dauerstandversuch (m), Kriechprüfung (f), Kriechversuch (m) v испытание на ползучесть Mehaaniline teim, mille korral määratakse roomedeformatsiooni sõltuvus koormusest ja selle mõjumise kestusest.
- 251** roometugevus, roomavustugevus, roomepiir, roomavuspiir i creep strength, creep limit, creep-rupture strength s Kriechfestigkeit (f), Kriechgrenze (f), Dauerdehngrenze (f) v прочность при ползучести, предел ползучести Materjali kestustugevuse näitaja, suurim pinge, mille korral roomekiirus või -deformatsioon kõrgel temperatuuril kindla ajavahemiku järel ei ületa lubatud
- 252** ruumdeformatsioon i volumetric deformation s Raumverformung (f) v объемная деформация

Keha (või selle osa) kuju kolmemõõtmeline muutus, mida põhjustab aatomite- ja molekulidevaheliste kauguste muutumine välisjõu mõjul.

253 ruumelastsusmoodul $\Rightarrow$ mahtelastsusmoodul

S

254 segamurd **i** mixed fracture, cup-and-cone fracture **s** Mischbruch (f) **v** смешанный излом
Materjali murdepinnas nii kiulise (matja) kui ka kristalse (läikiva) pinnaosa esinemine.

255 sekundaarkõvadus, teisene kõvadus **i** secondary hardness **s** Sekundärhärte (f), sekundäre Härte (f) **v** вторичная твердость, секундарная твердость
Karastatud terase noolutamise tulemusel kõvaduse muutusel saadud kõvadus (nt. kiirloiketeraste korral).

256 Shore'i kõvadus $\Rightarrow$ pörkekõvadus

257 Shore'i skleroskoop **i** Shore scleroscope **s** Shore-Härteprüfer (m), Skleroskophärteprüfer (m) **v** склероскоп Шора
Seade dünaamilise kõvaduse (pörkekõvaduse) määramiseks standardkõrguselt langeva löökkeha tagasipörke kõrguse järgi.

258 Shore'i kõvadusteim $\Rightarrow$ pörkekõvadusteim

259 sinihaprus, sinirabedus **i** blue brittleness **s** Blaubruchigkeit (f), Blausprödigkeit (f) **v** синеломкость, синехрупкость
Terase haprumine temperatuurivahemikus 200...400 °C, mil talle on omane sinine värvus.

260 sinirabedus $\Rightarrow$ sinihaprus

261 sissesurumiskõvadus **i** indentation hardness, penetration hardness **s** Eindruckhärte (f) **v** твердость вдавливания, твердость на вдавливание
Otsaku materjali etteantud koormusega sissesurumise teel (Vickersi, Knoop'i, Brinelli, Rockwelli ja Knoope'i meetodil) jälje geomeetria või sügavuse järgi määratav kõvadus.

262 sissesurumiskõvadusteim **i** indentation hardness test **s** Eindruckhärteprüfung (f), Eindruckhärteversuch (m) **v** испытание твердости на вдавливанием
Kõvaduskatse otsaku materjali etteantud koormusega sissesurumisega.

263 sitke murd, kiuline murd **i** ductile fracture **s** Zähigkeitbruch (f) **v** вязкий излом
Materjali aeglane purunemine; ka selle tulemusena moodustunud kiuline (matjas) murdepind.

264 sitkus **i** toughness **s** Zähigkeit (f) **v** вязкость
Materjali omadus koormamisel taluda (enne purunemist) olulist deformeerimist.

265 sitkusnäitajad **i** toughness measures **s** Zähigkeitswerte (m) **v** показатели вязкости
Materjali sitkust iseloomustavad näitajad (löögisitkus, löögitugevus, purustustöö, purunemissitkus jt.).

266 skleromeeter **i** sclerometer **s** Sklerometer (m), Ritzprüfer (m) **v** склерометр
Mohs'i kõvaduse määramise seade, kus kriteeriumiks on koormus, mille puhul teemantnõel jätab materjali pinnale 0,01 mm laiuse kriimu.

267 skleroskoopkõvadus $\Rightarrow$ pörkekõvadus

268 skleroskoopkõvadusteim $\Rightarrow$ pörkekõvadusteim

269 soojakindlus $\Rightarrow$ soojuskindlus

- 270** soojapüsisivus $\Rightarrow$ soojuskindlus
- 271** soojuskindlus, soojakindlus, soojuspüsisivus, soojapüsisivus **i** heat resistance
s Wärmefestigkeit (f) **v** теплостойкость
Teraste võime säilitada talitusomaduste kogum (nt. tugevus-kõvadus jt.) kuumenemisel (eelkõige kõvadus tööriistateraste korral).
- 272** soojuspaisumine $\Rightarrow$ joonpaisumine, termopaisumine
- 273** soojuspüsisivus $\Rightarrow$ soojuskindlus
- 274** staatiline kõvadus **i** static hardness **s** statische Härte (f) **v** статическая твердость
Materjali võime vastu panna staatilisel koormamisel kohalikule plastsele deformatsioonile; staatilise kõvadusteimiga määratav kõvadus.
- 275** staatiline kõvadusteim **i** static hardness test **s** statische Härteprüfung (f), statischer Härteversuch (m) **v** статическое испытание твердости
Mehaaniline teim materjali kõvaduse määramiseks, mille korral otsak surutakse materjali sujuvalt (deformeeritakse staatilise koormusega).
- 276** staatiline teim, staatiline katse **i** static test **s** statische Prüfung (f), statischer Versuch (m) **v** статическое испытание
Mehaaniline teim, mille korral koormus muutub sujuvalt.
- 277** staatiline tugevus **i** static strength **s** statische Festigkeit (f) **v** статическая прочность
Materjali võime purunemata taluda staatilist koormust.
- 278** staatiline väsimus **i** static fatigue **s** statische Ermüdung (f) **v** статическая усталость
Pidevkoormusest ja korrosioonist tingitud (ilma mehaanilise liikumiseta) väsimus (näit. klaasis).
- 279** staatilise purunemise ala, lõpp-purunemise ala **i** final fracture area **s** Restbruchfläche (f), Restbruchzone (f) **v** зона окончательного излома
Vahelduva koormuse (väsimuse) tagajärjel väsimusprao nõrgestavast toimest põhjustatud materjali (detaili) purunemisel moodustunud ala murdepinnas - kiuline (mittesile) murdepinna tsoon.
- 280** suhteline ahenemine $\Rightarrow$ katkeahenemine
- 281** suhteline lühenemine **i** presentage shortening **s** spezifische Verkürzung (f), spezifische Abkürzung (f) **v** относительное укорочение
Materjali plastusnäitaja; surutava teimiku suhteline lühenemine.
- 282** suhteline pikenemine **i** presentage elongation **s** Dehnung (f), Streckung (f) **v** относительное удлинение
Materjali pikenemist iseloomustav näitaja, avaldatuna protsentides algpikkuse suhtes.
- 283** surve **i** compression **s** Druck (m), Kompression (f) **v** сжатие
Deformatsiooniliik, mil detaili ristlõikes mõjuvad normaalpinged (survepinged); ka teim, mille käigus koormatakse katsekeha selle teljega pikiolevate survejõududega.
- 284** survekatse $\Rightarrow$ surveteim
- 285** surve[katse]masin, survepress **i** compression [testing] machine **s** Druckprüfmaschine (f) **v** машина для испытания на сжатие

Seade materjalide ja toodete katsetamiseks survele.

286 survepinge **i** compressive stress, compression stress **s** Druckspannung (f) **v** сжимающее напряжение, напряжение сжатия
Keha pinnale mõjuv normaalpinge, mis surub pinda keha poole.

287 survepress $\Rightarrow$ surve[katse]masin

288 surveproov **i** hydraulic test **s** Druckversuch (m) **v** испытание на давление
Rõhule alluvate surveanumate, torustike ja seadmete survepidavuse ja tugevuse katse.

289 surveteim, survekatsed **i** compressive test, compression test **s** Druckprüfung (f),
Druckversuch (m) **v** испытание на сжатие
Mehaaniline teim, mille korral teimik allutatakse survele.

290 survetugevus **i** compressive strength, compression strength **s** Druckfestigkeit (f)
v прочность на сжатие, сопротивление сжатию
Materjali tugevusnäitaja - tugevuspiir survel; pinge, mis vastab purunemisele eelnenud suurimale koormusele survel.

291 survetöödeldavus $\Rightarrow$ deformeeritavus

292 söövitusahaprus **i** acid brittleness **s** Beizbrüchigkeit (f), Beizsprödigkeit (f) **v** травильная хрупкость
Metallide ja metallisulamite söövitamisest tingitud haprumine.

T

293 nihkepinge, tangentsiaalpinge **i** shear[ing] stress, tangential stress **s** Tangentialspannung (f), Schubspannung (f) **v** касательное напряжение
Sisejõu puutujasihilisele komponendile (mõjub piki pinda) vastav pinge.

294 tegelik deformatsioon **i** true strain **s** Effektivverformung (f), reale Verformung (f)
v истинная деформация
Algpikkuse suhe pikkusesse antud momendil (L/L_0).

295 tegelik pinge **i** true stress **s** real Spannung (f) **v** истинное напряжение
Jõu ja antud koormusele vastava ristlõike jagatis, F/A .

296 teim, katse **i** test **s** Prüfung (f), Versuch (m) **v** испытание
Laboratoorne katse etteantud mõõtmega katsekehadega (teimikutega).

297 teimik, teimikeha, katsekeha **i** test piece, specimen **s** Probekörper (m), Probe (f) **v**
образец для испытания
Täpselt standarditega etteantud mõõtu töödeldud materjali osa katsetamiseks katsemasinal tõmbele, löökpaindele jne.

298 teimikeha $\Rightarrow$ teimik

299 teimiku mõõtepikkus **i** gauge length **s** Messlänge (f) **v** расчетная длина, измерительная база
Katsekeha silindrilise või prismaatilise osa pikkus, mille ulatuses mõõdetakse pikenemisi tõmbeteimil.

300 teimimine, katsetamine **i** testing **s** Prüfung (f), Versuch (m) **v** испытание

Laboratoorne katsetamine.

- 301** teipteim i tape test s Klebsprüfung (f), Klebsversuch (m) v проклеечное испытание Teibiga (kleepribaga) nakketeim adhesiooninäitajate (nt. pinde) määramiseks.
- 302** teisene kõvadus $\Rightarrow$ sekundaarkõvadus
- 303** teradevaheline murd, kristallidevaheline murd, interkristal[lili]ne murd i intercrystalline failure, intergranular failure s intergranular Bruch (m), interkristalliner Bruch (m) v межкristаллитный излом, межзернистый излом, интеркristаллитный излом Purunemine (murd), mille korral pragu läheb terade vahelt.
- 304** teraline murd, kirstal[lili]ne murd i granular failure, crystalline failure s körniger Bruch (m), kristalliner Bruch (m) v зернистый излом, кристаллитный излом Materjali kiire purunemine; ka selle tulemusena moodustunud kristalne (läikiv) murdepind.
- 305** terasisene murd, kristallisene murd, transkristal[lili]ne murd i transcrystalline failure s Kornbruch (m), transkristalliner Bruch (m) v внутрикristаллитный излом, внутризернистый излом Purunemine (murd), mille korral pragu läheb läbi terade.
- 306** termiline paisumine $\Rightarrow$ термпaisumine
- 307** termiline pragunemine $\Rightarrow$ термпragunemine
- 308** termiline väsimus $\Rightarrow$ термовäsimus
- 309** termo[löögi]kindlus i heat [shock] resistance s Wärmebeständigkeit (f) v теплостойкость, термостойкость Materjali (toote) vastupanu pragunemisele termotsükliisel koormamisel.
- 310** термпaisumine, termiline paisumine, soojuspaisumine, joonpaisumine i thermal expansion, linear expansion s Wärmeausdehnung (f), Thermoexpansion (f), thermische Ausdehnung (f), Längeausdehnung (f) v тепловое расширение, термическое расширение Keha mõõtmete muutus soojendamisel.
- 311** термпinge, termiline pinge i thermal stress, temperature stress s Thermospannung (f), Wärmespannung (f) v термическое напряжение, температурное напряжение, тепловое напряжение Temperatuuri muutustest põhjustatud pinge.
- 312** термпragunemine, termiline pragunemine i grooving s thermische Rissbildung (f) v термическое растрескивание Termotsükliisest koormamisest põhjustatud materjali pragunemine.
- 313** termotsüklimine, termiline tsüklimine i thermal cycling s Thermozykling (f) v термоциклирование Materjali allutamine paljukordsetele kuumutus-jahutustsüklikele.
- 314** термовäsimus, termiline väsimus i thermal fatigue s Thermoermüdung (f) v термическая усталость

Materjali väsimuspurunemine paljukordsete kuumutus-jahutustsüklite tagajärjel.

- 315** tinglik voolavuspiir **i** conventional yield limit, proof strength, **s** Dehngrenze (f)
v условный предел текучести
Materjali tugevusnäitaja; pinge, mille juures baasi jääkpikenemine saavutab etteantud väärtuse protsentides tensomeetri baaspikkuse (L_e) suhtes. Seejuures kasutatakse lisaindeksit, mis näitab tensomeetri baaspikkuse muudu etteantud väärtust protsentides, näit. $R_{po,2}$.
- 316** transkristal[lili]ne murd $\Rightarrow$ terasisene murd
- 317** tsüklite baasarv, väsimusteimi baas **i** limiting number of load cycles
s Grenzschnwingenspielzahl (f), Grenzlastspielzahl (f) **v** база испытаний, базовое число циклов
Väsimusteimil etteantud pingetsüklite arv (terastel tavaliselt $2 \cdot 10^7$, värvilismetallidel ja -sulmitel $2 \cdot 10^8$ tsüklit), mida peab taluma teimik purunemata.
- 318** tugevus **i** strength **s** Festigkeit (f) **v** прочность
Materjali võime purunemata taluda koormust, temperatuuri vm.
- 319** tugevuspiir **i** strength limit, ultimate strength **s** Bruchfestigkeit (f), Bruchgrenze (f)
v предел прочности
Materjali tugevusnäitaja, pinge, mis vastab purunemisele eelnenud suurimale koormusele.
- 320** tugevusnäitajad **i** strength measures **s** Festigkeitswerte (m) **v** показатели прочности
Materjali tugevust iseloomustavad näitajad (nt. tugevuspiir, voolavuspiir jt.).
- 321** tugevusomadused **i** strength properties **s** Festigkeiteigenschaften (f) **v** прочностные свойства
Materjali tugevust iseloomustavad omadused (nt. tõmbetugevus, löögitugevus jt.).
- 322** tõmbediagramm **i** stress-strain diagram **s** Spannungs-Dehnungs-Diagramm (m)
v диаграмма растяжения
Jõu ja pikenemise või pinge ja deformatsiooni vaheline diagramm.
- 323** tõmbekatse $\Rightarrow$ tõmbeteim
- 324** tõmbekatsekeha $\Rightarrow$ tõmbeteimik
- 325** tõmbe[katse]masin **i** tensile [testing] machine **s** Zugprüfmaschine (f) **v** разрывная машина, машина для растяжения
Seade materjalide ja toodete katsetamiseks tõmbele.
- 326** tõmbekõver $\Rightarrow$ tõmbediagramm
- 327** tõmberpinge **i** tensile stress **s** Zugspannung (f) **v** растягивающее напряжение, напряжение разрыва
Pinnale mõjuv normaalpinge, mis püüab pinda kehast eemaldada.
- 328** tõmbe-roometeim **i** tensile-creep test **s** Zug-Kriechprüfung (f), Zug-Kriegversuch (m)
v испытание на ползучесть при растяжении
Materjali kestev koormamine tõmbele, mis kutsub esile jääkdeformatsiooni (roome).
- 329** tõmbe-surve[katse]masin, universaal[ne] katsemasin **i** tensile-compression test[ing] machine **s** Zug-Druckprüfmaschine (f) **v** машина для испытания на растяжение - сжатие

Universaalne seade materjalide ja toodete katsetamiseks tõmbele ja survele.

- 330** tõmbeteim, tõmbekatse **i** tensile test, tension test **s** Zugprüfung (f), Zugversuch (m)
v испытание на растяжение
Mehaaniline teim, mille korral teimik allutatakse tõmbele.
- 331** tõmbeteimik, tõmbekatsekeha **i** tensile specimen, tensile test piece **s** Zugprobe (m)
v образец для испытания на растяжение
Tõmbeteimil kasutatav katsekeha.
- 332** tõmbetugevus **i** tensile strength, ultimate tensile stress **s** Zugfestigkeit (f) **v** прочность
на растяжение, сопротивление разрыву
Materjali tugevusnäitaja - tugevuspiir tõmbele; pinge, mis vastab maksimaaljõule purunemisel.
- 333** tõmme **i** tension, extension, stretching **s** Zug (m), Dehnung (f), Strecken (m) **v** растяжение
Deformatsiooniliik, mil detaili ristlõikes mõjuvad normaalpinged (tõmberpinged); ka teim, mille käigus koormatakse katsekeha selle teljega pikiolevate tõmbejõududega.
- 334** töökindlus **i** reliability **s** Arbeitsfähigkeit (f), Zuverlässigkeit (f) **v** надежность,
работоспособность
Toote (süsteemi, elemendi) omadus täita etteantud ülesandeid, säilitades kasutusajal oma parameetrid etteantud piires.

U

335 universaal[ne] katsemasin $\Rightarrow$ tõmbe-surve[katse]masin

336 U-soonega löökpaindeteimik, U-soonega löökpaindekatsekeha **i** U notch impact test
piece, U notch impact specimen **s** ISO-Rundkerbprobe (f), ISO-U-Probe (f) **v** образец
с U-образным надрезом для испытания на ударный изгиб
U-kujulise sisselõikega katsekeha purustustöö määramiseks löökpaindel Charpy meetodil.

V

- 337** vesinikhaprus, vesinikrabadus **i** hydrogen brittleness **s** Wasserstoffbrüchigkeit (f),
Wasserstoffsprödigkeit (f) **v** водородная хрупкость, водородная ломкость
Metallides ja metallisulamites lahustunud vesinikust tingitud haprumine.
- 338** vesinikhaprumine **i** hydrogen embrittlement **s** Wasserstoffsprödigkeit (f) **v** водородное
охрупчивание
Söövitussvannis vesiniku eraldumisest ja selle lahustumisest eelkõige terases põhjustatud haprumine.
- 339** vesinikrabadus $\Rightarrow$ vesinikhaprus
- 340** Vickersi kõvadus **i** Vickers hardness, diamond [pyramid] hardness, pyramid hardness
s Vickershärte (f) **v** твердость по Викерсу
Teemantpüramiidi katsetavasse materjali sissesurumise teel (Vickersi meetodil) määratav kõvadus.
- 341** Vickersi kõvadusarv, HV **i** Vickers hardness number, HV, VHN **s** Vickershärte (f)
v твердость по Викерсу
Vickersi meetodil määratud materjali kõvadust iseloomustav näitaja.
- 342** Vickersi kõvadusmõõtur **i** Vickers hardness tester, Vickers hardnessmeter
s Vickershärteprüfer (m), Vickershärtemesser (n) **v** твердомер Викерса
Seade materjali või toote kõvaduse mõõtmiseks Vickersi meetodil.

- 343** Vickersi kõvadusteim **i** Vickers hardness test **s** Vickershärteprüfung (f), Vickershärteversuch (m) **v** испытание на твердость по Викерсу
Kõvadusteim materjali teemantpüramiidi etteantud koormusel sissesurumisega.
- 344** voolamine $\Rightarrow$ voole
- 345** voolavus $\Rightarrow$ voole
- 346** voolavuspiir $\Rightarrow$ voolepiir
- 347** voole, voolavus, voolamine **i** yieldability, yielding **s** Flüssigkeit (f), Fliessen (n)
v текучесть
Materjali võime plastselt deformeeruda koormust suurendamata.
- 348** voolepiir, voolavuspiir **i** yield strength, yield point **s** Steckgrenze (f) **v** предел текучести
Materjali tugevusnäitaja; voolavusnähtuse korral pinge, mille saavutamisel katse käigus toimub plastne deformeerumine ilma jõudu suurendamata.
- 349** voolepinge $\Rightarrow$ voolepiir
- 350** V-soonega löökpaindeteimik, V-soonega löökpaindekatsakeha **i** V notch impact test piece, V notch impact specimen **s** ISO-Spitzkerbprobe (f), ISO-V-Probe (f) **v** образец с V-образным надрезом для испытания на ударный изгиб
V-kujulise sisselõikega katsakeha purustustöö määramiseks löökpaindel Charpy meetodil.
- 351** võrdlusteim, võrdluskatse **i** comparison test **s** Vergleichsprüfung (f), Vergleichsversuch (m) **v** сравнительное испытание
Laboratoorne katse katsetulemuste võrdlemise eesmärgil.
- 352** vähetsükliline väsimus **i** low-cycle fatigue, plastic fatigue **s** Kurzzeitermüdung (f), Ermüdung bei niedriger Lastspielszahl (f) **v** малоцикловая усталость
Materjali või detaili väsimus pingetel üle voolavuspiiri.
- 353** väsimus **i** fatigue **s** Ermüdung (f) **v** усталость
Materjali vahelduval koormamisel purunemisega lõrpev protsess.
- 354** väsimuskatse $\Rightarrow$ väsimusteim
- 355** väsimus[katse]masin **i** fatigue-test[ing] machine **s** Schwingprüfmachine (f) **v** машина для испытания на усталость
Seade materjalide ja toodete katsetamiseks vahelduval koormamisel.
- 356** väsimuskõver **i** stress-number curve, S/N curve **s** Wöhlerkurve (f), Wöhler-Diagramm (n) **v** кривая усталости
Pinge ja väsimuspurunemisele vastava tsüklite arvu vaheline diagramm.
- 357** väsimusmurenemine $\Rightarrow$ kontaktväsimus
- 358** väsimusmurd **i** fatigue fracture, fatigue failure **s** Dauerbruch (m), Erdmüdungsbruch (m) **v** усталостный излом
Materjali purunemine vahelduva koormuse (väsimuse) tagajärjel; ka selle tulemusena moodustunud pind.
- 359** väsimuspragu **i** fatigue crack **s** Ermüdungsriß (m) **v** усталостная трещина

Vahelduva koormuse (väsimuse) tagajärjel tekkinud pragu.

- 360** väsimuspurunemise ala **i** fatigue fracture area **s** Dauerbruchzone (f), Ermüdungsbruchfläche (f) **v** зона усталостного излома
Materjali (detaili) purunemisel vahelduva koormuse (väsimuse) tagajärjel moodustunud sile ala murdepinnas.
- 361** väsimusteimi baas $\Rightarrow$ tsüklite baasarv
- 362** väsimuspiir $\Rightarrow$ väsimustugevus
- 363** väsimusteim, väsimuskatse **i** fatigue test **s** Ermüdungsprüfung (f), Ermüdungsversuch (n) **v** испытание на усталость
Mehaaniline teim, mille korral teimikut koormatakse vahelduva koormusega.
- 364** väsimustugevus, väsimuspiir **i** fatigue strength, endurance limit, fatigue limit **s** Wechselfestigkeit (f), Dauer[schwing]festigkeit (f), Ermüdungsfestigkeit (f) **v** предел усталости, предел выносливости
Materjali kestvustugevuse näitaja; suurim ping, mida materjal talub N arv tsüklit (10^7 või 10^8 tsüklit).
- 365** väändejäikus **i** torsional rigidity, torsion[al] stiffness **s** Torsionssteifigkeit (f), Verdrehungssteifigkeit (f) **v** жесткость при кручении
Süsteemi, konstruktsiooni või selle osa vastupanu väändedeformatsioonile.
- 366** väändekatse $\Rightarrow$ väändeteim
- 367** väände[katse]masin **i** torsion[al] test[ing] machine **s** Torsionprüfmaschine (f) **v** машина для испытания на кручение
Seade materjalide ja toodete katsetamiseks väände.
- 368** väändeteim, väändekatse **i** torsion[al] test, twisting test **s** Torsionprüfung (f), Torsionversuch (m) **v** испытание на кручение
Mehaaniline teim, mille korral teimik allutatakse väände.
- 369** väändetugevus **i** torsion[al] strength **s** Torsionsfestigkeit (f), Verdrehfestigkeit (f) **v** предел прочности при кручении
Materjali tugevusnäitaja - tugevuspiir väändel; ping, mis vastab purunemisele eelnenud suurimale väändemomendile.
- 370** vääne **i** torsion **s** Torsion (f) **v** кручение
Pingelokord, mille korral varda (teimiku) pöiktasandis mõjuvad välispöördemomendid; ka teim, mille käigus koormatakse teimikut väliste pöördemomentidega.

W

- 371** Wöhleri kõver $\Rightarrow$ väsimuskõver

Ü

- 372** ülemine voolavuspiir **i** upper yield strength, upper yield stress **s** obere Steckgrenze (f) **v** верхний предел текучести
Materjali tugevusnäitaja; ping väärtus, mille saavutamisel esmakordselt täheldatakse jõu vähenemist.
- 373** üliplastsus **i** superplasticity **s** Superplastizität (f) **v** сверхпластичность
Materjali võime suurteks plastseteks deformatsioonideks ilma deformatsioontugevnemiseta.

Y

374 Young'i moodul $\Rightarrow$ normaalelastsusmoodul

4.2 MITTEPURUSTAV KONTROLL (MPK)

4.2.1 Põhisõnastik ja määratlused

A

- 1 akustiline defektoskoopia $\Rightarrow$ akustodefektoskoopia
- 2 akustilise emissiooni katse $\Rightarrow$ akustoemissioonkatse
- 3 akustilise emissiooni kontroll $\Rightarrow$ akustoemissioonkatse
- 4 akustodefektoskoopia, akustiline defektoskoopia **i** acoustic defectoscopy **s** akustische Defektoskopie (f) **v** акустическая дефектоскопия
MPK meetod materjali (toote) hälvingute määramiseks, mis põhineb uuritava esemes helisageduslike (sagedus kuni 20 kHz) võnkumiste levimisel (pms. peegeldumisel).
- 5 akustoemissioonkatse (AT), akustilise emissiooni katse, akustoemissioonkontroll, akustilise emissiooni kontroll **i** acoustic emission test[ing], AT, acoustic emission inspection, acoustic emission examination
s akustische Emissionprüfung (f), akustische Emissionversuch (m) **v** акустический эмиссионный контроль
Akustodefektoskoopial põhinev MPK katse.
- 6 akustoemissioonkontroll $\Rightarrow$ akustoemissioonkatse

D

- 7 defekt **i** flaw, imperfection, defect, fault **s** Unterbrechung (f), Fehler (m), Defekt (m)
v дефект, недостаток
Ebasoovitav hälving, mille olemus või suurus osutub materjalile või detailile ebasoovitavaks eksploatatsioonis.
- 8 defektoskoop **i** defectoscope, crack detector **s** Defektoskop (m) {Risseprüfer (m)}, {Rissdetektor (m)}, **v** дефектоскоп
Seade/aparaat hälvingute (pragude, pooride jms.) otsimiseks MPK meetoditega.
- 9 defektoskoopia **i** defectoscopy **s** Defektoskopie (f) **v** дефектоскопия
Materjalide ja toodete kvaliteedi MPK meetod hälvingute otsimiseks.

E

- 10 ebaoluline hälvinguilming, asjasse mittepuutuv hälvinguilming **i** nonrelevant indication
s unwichtige Unterbrechungsanzeige (f), unwichtige Fehleranzeige (f) **v** несущественное показание несплошности
Materjali mitteolulisele ebapidevusele viitav hälvinguilming.

- 11 ehhodefektoskoopia ⇒ ultrahelidefektoskoopia
- 12 ehhokatse ⇒ ultrahelikatse
- 13 ehhokontroll ⇒ ultrahelikatse
- 14 ehhotomograafia ⇒ ultrahelitomograafia
- 15 emissioontomograafia[defektoskoopia] **i** emission tomography, planigraphy
s Emissiontomographie (f) **v** эмиссионная томография
MPK meetod kihilise kujutise saamiseks, mis põhineb helisageduslike võnkumiste levimisel.
- 16 endoskoop **i** endoscope **s** Endoskop (m) **v** эндоскоп
Seade/aparaat detaili õõnsuste (avade jms.) sisemuse vaatlemiseks.
- 17 endoskoopia[defektoskoopia] **i** endoscopy **s** Endoskopie (f) **v** эндоскопия
MPK meetod detaili õõnsuste (avade jms.) sisemuse vaatlemiseks.
- F**
- 18 filtreerpulberkapillaarkatse, filtreerpulberkapillaarkontroll **i** filtered particles penetrant test[ing], filtered particles penetrant inspection, filtered particles penetrant examination
s Kapillarprüfung (f) mit Filtrierpulver (f), Kapillarversuch (m) mit Filtrierpulver (f)
v фильтровально-порошковой капиллярный контроль
Väljafiltreeruva pulbriga kapillaarkatse.
- 19 filtreerpulberkapillaarkontroll ⇒ filtreerpulberkapillaarkatse
- 20 FKK, fluorestsents[värv]kapillaarkontroll ⇒ fluorestsents[värv]kapillaarkatse
- 21 fluorestsents[värv]kapillaardefektoskoopia **i** fluorescent-[liquid]penetrant defectoscopy
s Fluoreszenz[farb]kapillardefektoskopie (f), Fluoreszenz[farb]eindringdefektoskopie (f) **v** капиллярная дефектоскопия флуоресцирующей краской
MPK meetod materjali (toote) hälvingute määramiseks, mis põhineb kapillaarmetodil fluorestsentsvärvpenetrandiga.
- 22 fluorestsents[värv]kapillaarkatse, fluorestsents[värv]kapillaarkontroll, FKK
i fluorescent-[liquid] penetrant test[ing], FPT, fluorescent-[liquid] penetrant inspection, fluorescent-[liquid] penetrant examination **s** Fluoreszenz[farb]kapillarprüfung (f), Fluoreszenz[farb]eindringprüfung (f), Fluoreszenz[farb]kapillarversuch (m), Fluoreszenz[farb]eindringversuch (m) **v** капиллярный контроль флуоресцирующей краской
Fluorestsentsvärvpenetrandiga kapillaarkatse.
- 23 fluorestsents[värv]kapillaarkontroll ⇒ fluorestsents[värv]kapillaarkatse
- 24 fluorostsent[värv]penetrant **i** fluorescent dye penetrant **s** fluoreszierende Farbeindringmittel (n) **v** люминесцентный пенетрант
Fluorestsentsvärv lahust, mis on võimeline tungima materjali pinnale avanevatesse ebapidevustesse.
- G**
- 25 gammadefektoskoopia ⇒ gammaradiograafia[defektoskoopia]

- 26** gammaradiograafia[defektoskoopia] **i** gammaradiography **s** Gammaradiographie (f)
v гаммарадиографическая дефектоскопия
MPK meetod materjali (toote) hälvingute määramiseks, mis põhineb uuritava eseme gammakiirtega läbivalgustamises ja kiirguse neeldumise erinevustel kontrollitavas objektis.
- 27** gammaradiograafiakatse, gammaradiograafiakontroll **i** gamma radiographic test[ing], gamma radiographic inspection, gamma radiographic examination, gamma radiography test[ing], gamma radiography inspection, gamma radiography examination
s Gammastrahlprüfung (f), Gammastrahlversuch (m) **v** гаммарадиографический контроль
Radiograafiameetodil põhinev MPK katse.
- 28** gammadiograafiakontroll $\Rightarrow$ gammadiograafiakatse

H

- 29** hermeetilisuse katse $\Rightarrow$ tiheduskatse
- 30** hälve $\Rightarrow$ hälving
- 31** hälving, hälve **i** discontinuity **s** Deviation (f), Abweichung (f) **v** несплошность
Materjali mistahes omaduste ebapidevus, mis on määratav MPK meetoditega. Võib olla või mitte olla defektiks.
- 32** hälvinguilming **i** indication **s** Unterbrechungsanzeige (f), Fehleranzeige (f)
v индикация, показание, отсчет
MPK meetodi väljund, mis viitab materjali omaduste ebapidevusele.
- 33** hälvingu valeilming **i** false indication, error indication **s** falsche Unterbrechungsanzeige (f), falsche Fehleranzeige (f) **v** ложная индикация
Meetodi ebasobivusest või tulemuste ebaõigest töötlemisest tingitud mittedefektse koha ebaõige hälvingu ilming.

I

- 34** infrapunatermograafiakatse, infrapunatermograafiakontroll **i** infra-red termography test[ing], ИТТ, infra-red termography inspection, infra-red termography examination
s infrarotthermografische Prüfung (f), infrarotthermografischer Versuch (m)
v инфракрасный термографический контроль
Infrapunatermograafiameetodil põhinev MPK katse.
- 35** infrapunatermograafiakontroll $\Rightarrow$ infrapunatermograafiakatse
- 36** infrapunatermograafia[defektoskoopia] (IT) **i** infra-red termography, IT
s Infrarotthermographie (f) **v** инфракрасная термография
MPK meetod materjali (toote) hälvingute määramiseks, mis põhineb eseme pinnalt kiirguva soojuskiirguse registreerimises ekraanil nähtavana.
- 37** ITK, infrapunatermograafiakontroll $\Rightarrow$ infrapunatermograafiakatse

J

- 38** jäljendmeetod, tõmmismetod **i** replica method, replicography, replication **s** Replikverfahren (n), Kopieverfahren (n), Kopiemethode (f) **v** метод реплик
Portatiivses metallograafias struktuuri, defektide jms. uurimiseks kasutatav meetod, mis põhineb objektilt võetaval kiletõmmisel.

- 39** järgemulgeeruv fluorestsents[värv]kapillaarkatse, järgemulgeeruv fluorestsents[värv]kapillaarkontroll **i** post-emulsion fluorescence penetrant test[ing], post-emulsion fluorescence penetrant inspection, post-emulsion fluorescence penetrant examination **s** Postemulsion-Fluoreszenz[farb]kapillaarprüfung (f), Postemulsion-Fluoreszenz[farb]kapillarversuch (m) **v** остаточно-эмульсионный флуоресцентный капиллярный контроль
Kapillaarkatse fluorestsentspenetrandi järgneva emulseeerumisega.
- 40** järgemulgeeruv fluorestsents[värv]kapillaarkontroll $\Rightarrow$ järgemulgeeruv fluorestsents[värv]kapillaarkatse
- 41** järgemulgeeruv penetrant **i** postemulsifiable penetrant **s** postemulgierendes Eindringmittel (n) **v** пенетрант с последующим эмульгированием
Peale katset emulgeeruv penetrant.
- 42** jäämagnet[väli]pulberkatse, jäämagnet[väli]pulberkontroll **i** residual field magnetic particle test[ing], residual field magnetic particle inspection, residual field magnetic particle examination **s** Magnetpulverprüfung (f) mit Restmagnetfeld (n), Magnetpulversuch (m) mit Restmagnetfeld (n) **v** магнитопорошковый контроль остаточным магнитным полем
Magnetpulberkontrollimeetod, mis põhineb magnetpulbri kasutusel peale magnetiseerimist.
- 43** jäämagnet[väli]pulberkontroll $\Rightarrow$ jäämagnet[väli]pulberkatse
- К**
- 44** kapillaardefektoskoopia **i** liquid-penetrant defectoscopy **s** Kapillaardefektoskopie (f) **v** капиллярная дефектоскопия
MPK meetod materjali (toote) pinnale avanevate hälvingute avastamiseks, mis põhineb penetrandi märgamisvõimel ja tungimisel pinnale avanevatesse materjali ebapidevustesse.
- 45** kapillaarkatse (PT), kapillaarkontroll **i** [liquid-]penetrant test[ing], PT, [liquid-]penetrant inspection, [liquid-]penetrant examination **s** Kapillarprüfung (f), Kapillarversuch (m) **v** капиллярный контроль
Kapillaarmeetodil põhinev MPK katse.
- 46** kapillaarkontroll $\Rightarrow$ kapillaarkatse
- 47** kompuutertomograafia[defektoskoopia] **i** computer tomography **s** Computertomographie (f) **v** компьютерная томография
Kompuutertehtnikal põhinev tomograafiameetod kihilise kujutise saamiseks
- 48** kontrastaine $\Rightarrow$ kontrastvärvpenetrant
- 49** kontrast[värv]kapillaarkatse, kontrast[värv]kapillaarkontroll **i** red dye penetrant test[ing], red dye penetrant examination, red dye penetrant inspection **s** Kapillarprüfung (f) mit Kontrastfarbe (f), Kapillarversuch (m) mit Kontrastfarbe (f), Farbeindringprüfung (f) mit Kontrastfarbe (f), Farbeindringversuch (m) mit Kontrastfarbe (f) **v** капиллярный контроль контрастной краской
Kontrastvärvpenetrandiga kapillaarkatse.
- 50** kontrast[värv]kapillaarkontroll $\Rightarrow$ kontrast[värv]kapillaarkatse

51 kontrastvärvpenetrant, kontrastaine **i** contrast dye penetrant **s** [Farb-]Eindringmittel (n)
в пенетрант для контрастного окрашивания
Materjali pinnale avanevatesse ebapidevustesse tunginud ja nende kontrastsust suurendav penetrant
(värv, selle lahus jms.).

52 kriitproov $\Rightarrow$ õlivalgendkapillaarkatse

L

53 lahustieemaldatav penetrant **i** solvent removable penetrant **s** entfernbare Eindringmittel (n)
в пенетрант удаляемый растворителем
Materjali pinnale avanevatesse ebapidevustesse tunginud ja seejärel lahustiga eemaldatav penetrant.

54 lekkekatsed $\Rightarrow$ tiheduskatsed

55 läbikiiritus[defektoskoopia] $\Rightarrow$ radiograafia[defektoskoopia]

M

56 magnet[pulber]defektoskoopia **i** magnetic particle defectoscopy, magnaflux defectoscopy **s** Magnetpulverdefektoskopie (f) **в** магнитопорошковая дефектоскопия
MPK meetod materjali (toote) hälvingute (väsimuspraod jm. pinnadefektid) määramiseks, mis põhineb uuritavas materjalis magnetjõujoonte katkemises praod või materjali muu ebapidevuse tagajärjel.

57 magnetfluorestsentspulberkatse, magnetfluorestsentspulberkontroll **i** fluorescent magnetic particle test[ing], fluorescent magnetic particle inspection, fluorescent magnetic particle examination **s** Magnetpulverprüfung (f) mit fluoreszierendem Pulver (n), Magnetpulversuch (m) mit fluoreszierendem Pulver (m) **в** магнитопорошковый флюоресцентный контроль
Magnetpulberkontrollimeetod, mille korral kasutatakse peeneks jahvatatud fluorestseeruvat ferromagnetilist ainet.

58 magnetfluorestsentspulberkontroll $\Rightarrow$ magnetfluorestsentspulberkatse

59 magnetike **i** [magnetic] yoke **s** Magnetjoch (n) **в** магнитное ярмо
Magnet, mis industeerib magnetvälja uuritava detaili poolustevahelises alas.

60 magnetkontrast[värv]pulberkatse, magnetkontrast[värv]pulberkontroll **i** colour contrast magnetic particle test[ing], colour contrast magnetic particle inspection, colour contrast magnetic particle examination **s** Farb-Kontrast Magnetpulverprüfung (f), Farb-Kontrast Magnetpulversuch (m) **в** магнитопорошковый контроль контрастной краской
Magnetpulberkontrollimeetod, mille korral kasutatakse hälvingute ilmutamiseks kontrastvärvpulbreid.

61 magnetkontrast[värv]pulberkontroll $\Rightarrow$ magnetkontrast[värv]pulberkatse

62 magnetkuivpulberkatse, magnetkuivpulberkontroll **i** dry magnetic particle test[ing], dry magnetic particle inspection, dry magnetic particle examination **s** Magnetpulverprüfung (f) mit Trockenverfahren (n), Magnetpulversuch (m) mit Trockenverfahren (n)
в магнитопорошковый сухой контроль
Magnetpulberkontrollimeetod, mille korral ferromagnetilised osakesed kantakse peale kuiva pulbrina.

63 magnetkuivpulberkontroll $\Rightarrow$ magnetkuivpulberkatse

64 magnetlobrikatse, magnetlobrikontroll **i** magnet slurry test[ing], magnet slurry inspection, magnet slurry examination **s** Magnetschlackprüfung (f), Magnetschlackversuch (m) **в** магнитный контроль влажным шламом

Magnetpulberkontrollimeetod, mille korral ferromagnetilised osakesed kantakse peale lobrina.

- 65** magnetlobrikontroll ⇒ magnetlaborikatse
- 66** magnetmärgpulberkatse, magnetmärgpulberkontroll **i** wet magnetic particle test[ing], wet magnetic particle inspection, wet magnetic particle examination **s** Magnetpulverprüfung (f) mit Naßverfahren (n), Magnetpulversuch (m) mit Naßverfahren (n) **v** магнито-порошковый мокрый контроль
Magnetpulberkontrollimeetod, mille korral ferromagnetilised osakesed kantakse peale vedeliku suspensioonina.
- 67** magnetmärgpulberkontroll ⇒ magnetmärgpulberkatse
- 68** magnetpolümeerpulberkatse, magnetpolümeerpulberkontroll **i** magnetic polymer particle test[ing], magnetic polymer particle inspection, magnetic polymer particle examination **s** Magnetpulverprüfung (f) mit Polymerpulver (n), Magnetpulversuch (m) mit Polymerpulver (n) **v** магнитный полимерно-порошковый контроль
Magnetpulberkontrollimeetod, mille korral kasutatakse polümeerpulbreid.
- 69** magnetpolümeerpulberkontroll ⇒ magnetpolümeerpulberkatse
- 70** magnetpulberdefektoskoop **i** magnetic particle defectoscope, magnetic particle detector, magnaflux defectoscope, magnaflux detector **s** Magnetpulverdefektoskop (m), Magnetpulverprüfgerät (n) **v** магнито-порошковый дефектоскоп
Seade/aparaat materjali (toote) hälvingute avastamiseks magnetpulbermeetodil.
- 71** magnetpulberkatse (MT), magnetpulberkontroll **i** magnetic particle test[ing], MT, magnetic particle inspection, magnetic particle examination, magnaflux test[ing], magnaflux inspection, magnaflux examination **s** Magnetpulverprüfung (f), Magnetpulversuch (m) **v** магнито-порошковый контроль
Magnetpulbermeetodil põhinev MPK katse.
- 72** magnetpulberkontroll ⇒ magnetpulberkatse
- 73** magnetresonantstomograafia[defektoskoopia] **i** magnetic resonance tomography **s** Magnetresonanztomographie (f) **v** магниторезонансная томография
MPK meetod kihilise kujutise saamiseks, mis põhineb magnetvoo sageduse muutumisel, määramaks resonantssageduse.
- 74** mittepurustav katse, mittepurustav kontroll, MPK, {mittepurustav teim} **i** non-destructive test[ing], NDT, non-destructive inspection, non-destructive examination **s** zerstörungsfreie Prüfung (f), zerstörungsfreies Versuch (m) **v** неразрушающий контроль
Materjali (toote) struktuuri, omaduste jms. uurimisel kasutatav katsetusmeetod, mille käigus materjali (toodet) ei purustata.
- 75** mittepurustav kontroll ⇒ mittepurustav katse
- 76** MPK, mittepurustav kontroll ⇒ mittepurustav katse
- N**
- 77** neutrondefektoskoopia ⇒ neutronradiograafia[defektoskoopia]
- 78** neutronradiograafia[defektoskoopia], neutron[radiograafia]defektoskoopia **i** neutron radiography **s** Neutronenradiographie (f) **v** нейтронография, нейтронная дефектоскопия

MPK meetod materjali (toote) hälvingute määramiseks, mis põhineb uuritava eseme neutronite vooga läbivalgustamises ja kiirguse neeldumise erinevustel kontrollitavas objektis.

- 79** neutronradiograafiakatse, neutronradiograafiakontroll **i** neutron radiographic test[ing], NT, neutron radiographic inspection, neutron radiographic examination, neutron radiography test[ing], neutron radiography inspection, neutron radiography examination **s** neutronradiographische Prüfung (f), neutronradiographischer Versuch (m), Neutronstrahlprüfung (f), Neutronstrahlversuch (m) **v** нейтроннорадиографический контроль
Neutronradiograafiameetodil põhinev MPK katse.

- 80** neutronradiograafiakontroll $\Rightarrow$ neutronradiograafiakatse

O

- 81** oluline hälvinguilming, asjakohane hälvinguilming **i** relevant indication **s** einschlägige Unterbrechungsanzeige (f), einschlägige Fehleranzeige (f), wichtige Unterbrechungsanzeige (f), wichtige Fehleranzeige (f) **v** существенное показание несплошности
Materjali ebapidevusele viitav (asja kohta käiv) hälvinguilming.

P

- 82** penetrant **i** penetrant, penetrating liquid, wetting agent **s** Eindringmittel (n) **v** пенетрант, проникающая жидкость

Nähtava või fluorestseeruva värvi lahus, mis on võimeline tungima materjali pinnale avanevatesse ebapidevustesse nende avastamiseks.

- 83** portatiivmetallograafia, portatiivne metallograafia **i** portable metallography **s** tragbare Metallographie (f) **v** портативная металлография
Metallograafia, mis põhineb portatiivseil metallograafiaseadmel.

- 84** portatiivne metallograafia $\Rightarrow$ portatiivmetallograafia

- 85** pöörivool[u]katse (ET), pöörivool[u]kontroll **i** eddy current test[ing], ET, eddy current inspection, eddy current examination **s** Wirbelstromprüfung (f), Wirbelstromversuch (m) **v** контроль вихревыми токами
Pöörivoolu kasutamisel põhinev MPK katse.

- 86** pöörivool[u]kontroll $\Rightarrow$ pöörivool[u]katse

- 87** pöörivool[u]defektoskoopia **i** eddy current defectoscopy **s** Wirbelstromdefektoskopie (f) **v** дефектоскопия вихревыми токами
MPK meetod materjali (toote) hälvingute määramiseks, mis põhineb uuritavas esemes muutuva magnetvälja poolt indutseeritud pöörivoolu kasutamisel.

R

- 88** radiograafia[defektoskoopia], läbikiiritus[defektoskoopia] **i** radiography **s** Radiographie (f), radiographische Durchstrahlung (f) **v** радиография, радиографическая дефектоскопия
MPK meetod materjali (toote) hälvingute määramiseks, mis põhineb uuritava eseme elektromagnet- või ultralühilainekiirtega (röntgen-, gamma-, neutronkiirgus jt.) läbivalgustamises ja kiirguse neeldumise erinevustel kontrollitavas objektis.

- 89** radiograafiakatse (RT), radiograafiakontroll **i** radiographic test[ing], RT, radiographic inspection, radiographic examination, radiography test[ing], radiography inspection,

radiography examination s radiographische Prüfung (f), radiographischer Versuch (m), Durchstrahlprüfung (f), Durchstrahlversuch (m) v радиографический контроль
Radiograafiameetodil põhinev MPK katse.

90 radiograafiakontroll ⇒ radiograafiakatse

91 röntgendefektoskoop i X-ray defectoscope s Röntgendefektoskop (m),
Röntgenprüfgerät (n) v рентгеновский дефектоскоп
Seade/aparaat hälvingute otsimiseks röntgenograafia meetoditega.

92 röntgen[radi]ograafia[defektoskoopia] i X-ray radiography s Röntgenradiographie (f)
v рентгенография, рентгенографическая дефектоскопия
MPK meetod materjali (toote) hälvingute määramiseks, mis põhineb uuritava eseme röntgenkiirtega läbivalgustamises ja kiirguse neeldumise erinevustel kontrollitavas objektis.

93 röntgen[radi]ograafiakatse, röntgen[radi]ograafiakontroll i X-ray [radiographic]
test[ing], X-ray [radiographic] inspection, X-ray [radiographic] examination, X-ray
[radiography] test[ing], X-ray [radiography] inspection, X-ray [radiography]
examination s röntgenradiographische Prüfung (f), röntgenradiographischer Versuch
(m), Röntgenstrahlprüfung (f), Röntgenstrahlversuch (m) v рентгенографическая
дефектоскопия, рентгеновская томография
Röntgenograafiameetodil põhinev MPK katse.

94 röntgen[radi]ograafiakontroll ⇒ röntgen[radi]ograafiakatse

95 röntgentomograafia[defektoskoopia] i X-ray tomography s Röntgentomographie (f)
v рентгенографическая дефектоскопия, рентгеновская томография
MPK meetod kihilise kujutise saamiseks, mis põhineb röntgenkiirguse neeldumisel.

T

96 termograafia[defektoskoopia] i termography s Termographie (f) v термография,
термографическая дефектоскопия
MPK meetod materjali (toote) hälvingute määramiseks, mis põhineb eseme pinnalt kiirguva infrapuna
(soojus) kiirguse registreerimises ekraanil nähtavana.

97 termograafiakatse, termograafiakontroll i termographic test[ing], termographic
inspection, termographic examination, termography test[ing], termography inspection,
termography examination s termographische Prüfung (f), termographischer Versuch
(m) v термографический контроль
Termograafiameetodil põhinev MPK katse.

98 termograafiakontroll ⇒ termograafiakatse

99 tiheduskatse (LT), hermeetilisuse katse, lekkekatsed i leaking test[ing], LT, leaking
inspection, leaking examination s Dichtungsprüfung (f), Dichtungsversuch (m),
Leckprüfung (f), Leckversuch (m) v контроль герметичности
Kapillaarimeetodil põhinev MPK katse.

100 tomograaf[defektoskoop] i tomograph s Tomograph (f) v томограф
Seade/aparaat objekti kihilise kujutise saamiseks röntgen-, ultraheli- jt. meetoditega.

101 tomograafia[defektoskoopia] i tomography s Tomographie (f) v томография

MPK meetod, mis põhineb kujutise saamises katsekeha ristlõikes sügavuti teatud tasandil (objekti kihilise kujutise saamine).

102 tõe[li]ne hälvinguilming **i** true indication **s** zutreffende Unterbrechungsanzeige (f), zutreffende Fehleranzeige (f), wahre Unterbrechungsanzeige (f), wahre Fehleranzeige (f) **v** истинное показание сплошности
Materjali ebapidevust adekvaatselt kajastav hälvinguilming.

103 tõmmismeetod $\Rightarrow$ jäljendmeetod

U

104 ultrahelidefektoskoop **i** ultrasonic defectoscope, ultrasonic detector **s** Ultraschallprüfgrät (n), Ultraschalldefektoskop (m) **v** ультразвуковой дефектоскоп
Seade/aparaat hälvingute otsimiseks ultraheli meetoditega.

105 ultrahelidefektoskoopia, ehodefektoskoopia **i** ultrasonic defectoscopy **s** Ultraschalldefektoskopie (f) **v** ультразвуковая дефектоскопия, эхodefektоскопия
MPK meetod materjali (toote) hälvingute määramiseks, mis põhineb uuritava eseme pinnalt materjali suunatud ultraheli (sagedusega ca 20 kHz) peegeldumisel ja hajumisel.

106 ultraheliimpulss-ehodefektoskoopia $\Rightarrow$ ultraheliimpulss-kajadefektoskoopia

107 ultraheliimpulss-ehhokatse $\Rightarrow$ ultraheliimpulss-kajakatse

108 ultraheliimpulss-ehhokontroll $\Rightarrow$ ultraheliimpulss-kajakatse

109 ultraheliimpulss-kajadefektoskoopia, ultraheliimpulss-ehodefektoskoopia **i** ultrasonic pulse-echo defectoscopy **s** Ultraschallimpuls-Echodefektoskopie (f) **v** ультразвуковая импульсная эхodefektоскопия
Ultrahelidefektoskoopia, mis põhineb uuritava eseme pinnalt materjali suunatud ultraheliimpulsside peegeldumisel (vastu kajamisel).

110 ultraheliimpulss-kajakatse, ultraheliimpulss-ehhokatse, ultraheliimpulss-kajakontroll, ultraheliimpulss-ehhokontroll **i** ultrasonic pulse-echo test[ing], ultrasonic pulse-echo inspection, ultrasonic pulse-echo examination **s** Ultraschallimpuls-Echoprüfung (f), Ultraschallimpuls-Echoversuch (m) **v** ультразвуковой эхо-импульсный контроль
Ultraheliimpulsside peegeldumisel (vastukajamisel) põhinev MPK katse.

111 ultraheliimpulsskajakontroll $\Rightarrow$ ultraheliimpulss-kajakatse

112 ultrahelikatse (UT), ultrahelikontroll, ehhokatse, ehhokontroll **i** ultrasonic test[ing], UT, ultrasonic examination, ultrasonic inspection **s** Ultraschallprüfung (f), Ultraschallversuch (m) **v** ультразвуковой контроль, эхokонтроль
Ultrahelimeetodil põhinev MPK katse.

113 ultrahelikontroll $\Rightarrow$ ultrahelikatse

114 ultraheliläbivalgustus[defektoskoopia] **i** ultrasonic [through] transmission defectoscopy **s** Ultraschalldurchschallungsdefektoskopie (f) **v** ультразвуковая просвечивающая дефектоскопия
MPK meetod, mis põhineb ultraheli vibratsioonide emiteerimisel ühelt muundajalt ja vastuvõtus teise, katsekeha vastaspoolel paikneva muundaja poolt.

115 ultraheliläbivalgustuskatse, ultraheliläbivalgustuskontroll **i** ultrasonic [through] transmission test[ing], ultrasonic [through] transmission inspection, ultrasonic [through]

transmission examination s Ultraschalldurchshallungsprüfung (f),
Ultraschalldurchshallungsversuch (m) v ультразвуковой просвечивающий контроль
Ultraheliläbivalgustusmeetodil põhinev MPK katse.

116 ultraheliläbivalgustuskontroll ⇒ ultraheliläbivalgustuskatse

117 ultraheliiresonantsdefektoskoopia i ultrasonic resonance defectoscopy s Ultraschall-
resonanzdefektoskopie (f) v ультразвуковая резонансная дефектоскопия
MPK meetod, mis põhineb pidevate ultrahelilainete sageduse muutumisel, määramaks resonantssageduse.

118 ultraheliiresonantskatse, ultraheliiresonantskontroll i ultrasonic resonance test[ing], ultrasonic
resonance inspection, ultrasonic resonance examination s Ultraschallresonanzprüfung (f),
Ultraschallresonanzversuch (m) v ультразвуковой резонансный контроль
Ultraheliiresonantsmeetodil põhinev MPK katse.

119 ultraheliiresonantskontroll ⇒ ultraheliläbivalgustuskatse

120 ultrahelisond i ultrasonic search unit, ultrasonic transducer s Ultraschalleinschwinger-
prüfkopf (f) v ультразвуковой зонд
Elektroakustiline muundaja ultraheli energia ülekandeks või vastuvõtuks või mõlemaks.

121 ultrahelitomograafia, ehhotomograafia i ultrasonic tomography s Ultraschalltomographie
(f) v ультразвуковая томография, эхотомография
MPK meetod kihilise kujutise saamiseks, mis põhineb ultrahelilainete peegeldumisel või hajumisel.

122 ultraheliuputuskatse, ultraheliuputuskontroll i ultrasonic immersion test[ing], ultrasonic
immersion inspection, ultrasonic immersion examination s Ultraschalltauchprüfung (f),
Ultraschalltauchversuch (m) v ультразвуковой иммерсионный метод контроля
Ultrahelimeetodil põhinev MPK, mille korral muundaja ja katsekeha on uputatud veevanni, mis toimib
akustilise paarina.

123 ultraheliuputuskontroll ⇒ ultraheliuputuskatse

V

124 vesipestav penetrant i water washable penetrant s wasserlösliches Eindringmittel (n)
v водосмываемый пенетрант
Veega mahapestav/eemaldatav penetrant.

125 vesipesufluorestsentskapillaarkatse, vesipesufluorestsentskapillaarkontroll i fluorescent
water wash penetrant test[ing], fluorescent water wash penetrant inspection, fluorescent
water wash penetrant examination s Fluoreszenz[farb]kapillarprüfung (f),
Fluoreszenz[farb]kapillarversuch (m) v капиллярный контроль водорастворимым
флуоресцентным пенетрантом
Veega mahapestava fluorestsentspenetrandidiga kapillaarkatse.

126 vesipesufluorostsentkapillaarkontroll ⇒ vesipesufluorestsentskapillaarkatse

127 visuaalkapillaarkatse, visuaalkapillaarkontroll i visible penetrant test[ing], visible
penetrant inspection, visible penetrant examination s visuelle Kapillarprüfung (f),
visueller Kapillarversuch (m), visuelle Eindringprüfung (f), visueller Eindringversuch
(m) v визуальный капиллярный контроль
Nägemistaju järgi hinnatav kapillaarkatse.

128 visuaalkapillaarkontroll ⇒ visuaalkapillaarkatse

- 129** visuaalkatse (VT), visuaalkontroll **i** visual test[ing], VT, visual inspection, visual examination **s** visuelle Prüfung (f), visueller Versuch (m) **v** визуальный контроль
Visuaalvaatlusel põhinev MPK katse.
- 130** visuaalkontroll ⇒ visuaalkatse
- 131** visuaaluuring ⇒ visuaalvaatlus
- 132** visuaalvaatlus, visuaaluuring, **i** visual inspection, visual examination **s** visuelles Verfahren (n) **v** визуальное наблюдение
MPK meetod materjali (toote) seisundi (pinnakvaliteedi, defektide) nägemistaju järgi hindamiseks.
- 133** välkradiograafia[defektoskoopia], välkläbikiiritus[defektoskoopia] **i** flash radiography **s** Blitzradiographie (f), Blitzdurchstrahlung (f) **v** импульсная рентгеновская дефектоскопия
MPK meetod väga lühikese (alla 100 ns) ja suure intensiivsusega röntgenkiirte impulsil kiirelt liikuvate objektide uurimiseks.
- 134** välkläbikiiritus[defektoskoopia] ⇒ välkradiograafia[defektoskoopia]
- 135** värvkapillaarkatse, värvkapillaarkontroll **i** dye penetrant test[ing], dye penetrant inspection, dye penetrant examination, colo[u]r penetrant test[ing], colo[u]r penetrant inspection, colo[u]r penetrant examination **s** Farbeindringprüfung (f), Farbeindringversuch (m), Farbkapillarprüfung (f), Farbkapillarversuch (m) **v** капиллярный контроль окрашивания
MPK meetod purunenud detaili uurimiseks, mille korral detaili pinnale pihustatud penetrant läbib praod, detaili vastasküljel järgneb penetrandiga küllastunud pragude avastamine.
- 136** värvkapillaarkontroll ⇒ värvkapillaarkatse
- Õ**
- 137**[õli]kriitproov ⇒ õlivalgendkapillaarkatse
- 138** õlivalgendkriitkapillaarkatse, õlivalgendkriitkapillaarkontroll, [õli]kriitproov **i** oil and whiting penetrant test[ing], oil and whiting penetrant inspection, oil and whiting penetrant examination **s** öl und kreide Kapillarprüfung (f) **v** масломеловой капиллярный контроль
Penetrandi-õli märgamise ja materjali ebapidevustest läbitungimise tulemusena ja vastasküljel valgendkriidi märgumisel põhinev kapillaarkatse.
- 139** õlivalgendkriitkapillaarkontroll ⇒ õlivalgenduskriitkapillaarkatse
- X**
- 140** X-kiirdefektoskoopia ⇒ röntgen[radi]ograafia[defektoskoopia]